

برخی ناهمخوانی ها در حسابهای پولی، ارزی و مالی گزارش اقتصادی و ترازنامه بانک مرکزی

دکتر بیژن بیدآباد

چکیده :

بابت بررسی ارقام خلاصه داراییها و بدهیهای سیستم بانکی، بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی و ارتباط این جداول با جداول تراز پرداختها و موازنه ارزی کشور و جداول مربوط به حساب مالی دولت در گزارش اقتصادی و ترازنامه بانک مرکزی مغایرت های زیادی به چشم می خورد. این مغایرت ها در تسعیر ارقام دلاری به ریالی بشدت زیاد می باشد که آمارهای ارائه شده در این بخش عملاً قابل استفاده نمی باشد. با توجه به اینکه امکان بررسی ها و تحلیل های درست اقتصادی از کل اقتصاد کشور و بخش های مختلف آن در قالب اطلاعات و آمارهای صحیح امکان پذیر است لذا تجدید نظر بانک مرکزی بر اطلاعات و آمارهای منتشره از جانبوی ضروری بنظر می رسد. از طرفی نظر به اینکه مستندات اطلاعات و آمارهای سالهای گذشته با گذشت زمان بتدریج از بین می روند ولی اطلاعات سری های زمانی بلند مدت همچنان برای تحلیل گران اقتصادی اهمیت بسزایی دارد اقدام بانک مرکزی در جهت اصلاح و انتشار آمارهای سال های قبل به صورت سری های زمانی منسجم باعث حفظ سرمایه های اطلاعاتی برای تحلیل گران اقتصادی خواهد شد.

پایه پولی

پایه پولی از بعد منابع بعنوان مجموع خالص دارایی های خارجی بانک مرکزی بعلاوه خالص بدهی دولت به بانک مرکزی بعلاوه بدهی بانک ها به بانک مرکزی و بعلاوه سایر بدهی ها و حساب سرمایه بانک مرکزی تعریف می شود به عبارت دیگر می توان نوشت:

$$MB = NFA + NCG + NCB + NKA \quad (1)$$

NFA

خالص دارایی های خارجی بانک مرکزی

NCG

خالص مطالبات بانک مرکزی از دولت

NCB

مطالبات بانک مرکزی از بانک ها

NKA

خالص سایر بدهی ها و حساب سرمایه

جزء داخلی پایه پولی تحت تاثیر تغییرات بدهی دولت و بانک ها به

بانک مرکزی و سایر بدهی ها و حساب سرمایه بانک مرکزی می باشد. جزء خارجی پایه پولی تحت تاثیر تراز پرداختها بوده و میزان تغییر در جزء خارجی پایه پولی برابر با میزان موازنه کل پرداختها می باشد. به عبارت دیگر

$$\frac{NFA(t)}{OE(t)} - \frac{NFA(t-1)}{OE(t-1)} = BOP(t) \quad (2)$$

چنانچه از سمت چپ این رابطه مخرج مشترک بگیریم پس از عمل طرفین وسطین می توانیم بنویسیم

$$NFA(t) \times OE(t-1) = NFA(t-1) \times OE(t) + BOP(t-1) \times OE(t-1) \quad (3)$$

دو طرف را بر $OE(t-1)$ تقسیم نموده

$$NFA(t) = BOP(t) \times OE(t) + NFA(t-1) \times [OE(t)/OE(t-1)] \quad (4)$$

در رابطه اخیر چنانچه نسبت $OE(t)/OE(t-1)$ برابر یک باشد یا به عبارت دیگر نرخ ارز در سالهای t و $t-1$ برابر باشد به رابطه زیر خواهیم رسید،

$$NFA(t) = NFA(t-1) + BOP(t) \times OE(t) \quad (5)$$

$NFA(t)$ خالص دارایی های خارجی بانک مرکزی در سال t به ریال
 $BOP(t)$ موازنه کل پرداختها در سال t به دلار
 $OE(t)$ نرخ تسعیر دلار در سال t

با توجه به اینکه در اقتصاد ایران نرخ رسمی دلار تقریباً " برای سالهای متوالی یکسان و در حدود ۷۰ ریال بوده است استفاده از رابطه فوق به شرط استفاده بانک مرکزی از این نرخ چندان مورد اشکال نیست.

خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی تحت تاثیر کسری بودجه دولت در هر سال می باشد. روش های تامین منابع کسری بودجه از طریق وام از بانک مرکزی، وام از بانکهای تجاری و تخصصی، وام از خارج، استفاده از برگشتیها، پرداختها و سایر حسابها، وصولی دولت بابت اصل وامهای دولت در خارج کشور، وصولی دولت بابت پرداخت وامهای موسسات و شرکتهای دولتی و وصولی دولت بابت پرداخت وام طرحهای عمرانی - انتفاعی و یاسایر منابع تامین اعتبار می باشد. در ایران پس از انقلاب بیشترین فشار بر وام از بانک مرکزی جهت تامین کسری بودجه دولت بوده است. خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی را به شکل زیر تعریف می کنیم:

$$NCG(t) = NCG(t-1) + CBF(t) \quad (6)$$

$$BD(t) = CBF(t) + NOFS(t) + OBF(t) \quad (7)$$

$NCG(t)$ خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی در سال t
 $CBF(t)$ استقراض از بانک مرکزی در سال t
 $NOFS(t)$ خالص سایر منابع تامین اعتبار
 $BD(t)$ کسری بودجه دولت در سال t
 $OBF(t)$ استقراض از بانکهای تجاری و تخصصی در سال t

با جایگزینی مقدار استقراض از بانک مرکزی از معادله فوق در معادله خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی خواهیم داشت:

$$NCG(t) = NCG(t-1) + BD(t) - NOFS(t) - OBF(t) \quad (۸)$$

به عبارت دیگر خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی برابر خواهد بود با همین قلم در سال قبل بعلاوه کسری بودجه منهای خالص سایر منابع تامین اعتبار منهای استقراض از بانکهای تجاری و تخصصی. بخش دیگری از پایه پولی را بدهی بانکها به بانک مرکزی تشکیل دهد. حساب سرمایه و خالص سایر بدهی های بانک مرکزی نیز آخرین قسمت پایه پولی را تشکیل می دهد. این بخش برابر است با خالص سایر مطالبات بانک مرکزی منهای حساب سرمایه بانک مرکزی.

بررسی ارقام ترازنامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

محاسبه پایه پولی از ترازنامه های بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در قالب جداول ارائه شده تراز نامه ها چندان مشکل نیست ولی اشکال اصلی در ارتباط بین جداول خلاصه داراییها و بدهیهای بانک مرکزی و سیستم بانکی به جداول ارزی تراز پرداختها و موازنه ارزی می باشد. برای روشن شدن چگونگی محاسبه اقلام پایه پولی و ارتباط جداول مختلف اصلی ترازنامه های بانک مرکزی جداول ترازنامه سال ۱۳۷۰ را بررسی می نمائیم. برای اینکار جداول اصلی را استخراج نموده و ضمن درج علائمی در جلوی ردیفهای مورد نظر بعداً از این علائم در بیان رابطه ریاضی بین اقلام مختلف دارایی ها و بدهی ها در بخش های مختلف پولی استفاده خواهیم نمود.

جدول (۱) را در نظر بگیرید. این جدول خلاصه داراییها و بدهیهای بانک مرکزی را نشان می دهد. دارایی های بانک مرکزی شامل دارایی های خارجی، موجودی اسکناس و مسکوک، بدهی بخش دولتی و بدهی بانکها به بانک مرکزی و سایر مطالبات بانک مرکزی می شود. بدهیهای بانک شامل اسکناس و مسکوک در دست اشخاص، نزد بانکها و نزد بانک مرکزی و سپرده های قانونی و دیداری بانکها، سپرده های بخش دولتی، حساب سرمایه، بدهیهای ارزی، ودیعه ثبت سفارش کالاهای بخش غیر دولتی، پیش پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی و سایر بدهی های بانک مرکزی می باشد.

جدول (۲) مشابه جدول (۱) برای بانکهای تجاری و تخصصی می باشد. در بخش دارایی های این جدول علاوه بر اقلام جدول قبل دارای یک بخش سپرده نزد بانک مرکزی بوده و بجای بدهی بانکها در جدول قبل بدهی بخش غیردولتی به آن اضافه شده است. حساب بدهیها شامل سپرده های بخش غیردولتی، بدهی به بانک مرکزی، سپرده ها و وجوه بخش دولتی، بخش غیردولتی، بدهی به بانک مرکزی، سپرده ها و وجوه بخش دولتی، حساب سرمایه، وامها و اعتبارات دریافتی از خارج و سایر بدهی ها می شود.

جدول (۳) مشابه جداول قبل برای کل سیستم بانکی است که در اصل جمع اقلام دارایی ها و بدهیهای بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی می باشد. اقلام عمده دارایی ها در این جدول دارایی های خارجی، بدهی بخش های

دولتی و غیر دولتی و سایر را تشکیل می دهد. بدهیها متشکل از نقدینگی ، سپرده ها و وجوه بخش دولتی ، حساب سرمایه ، وامها و اعتبارات دریافتی از خارج و سپرده های ارزی ، ودیعه ثبت سفارش کالای بخش غیردولتی ، پیش پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی و سایر بدهی ها می شود. در هر سه جدول در زیر خط جمع دارایی ها رقم تعهدات مشتریان بابت اعتبارات گشایش یافته، ضمانتنامه ها و پذیرشها آورده شده است. با توجه به این جداول می توان روابط زیر را برای اقلام عمده داراییها و بدهیها تعریف نمود. برای سهولت بررسی پیشوند A را برای دارایی ها و پیشوند L را برای بدهیها در هر سه جدول در نظر گرفتیم . حرف دوم پس از پیشوندهای مذکور که در سمت راست آنان واقع می شود سه حرف C و O و S می باشد که مشخص کننده بانک مرکزی ، بانکهای تجاری و تخصصی و سیستم بانکی می باشد. عدد سمت راست هر متغیر نشان دهنده ردیف بدهی یا دارایی مربوطه می باشد .

دارایی خارجی در سیستم بانکی برابر است با مجموع دارایی های خارجی در بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی :

$$AS1 = AC1 + AO1 \quad (10)$$

بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی برابر است با مجموع بدهی های بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی به بخش دولتی:

$$AS2 = AC3 + AO4 \quad (11)$$

بدهی بخش غیر دولتی به سیستم بانکی برابر است با بدهی بخش غیر دولتی به بانکهای تجاری و تخصصی :

$$AS3 = AO5 \quad (12)$$

مقدار فوق از جدول (۴) برابر است با کل وامها و اعتبارات و تسهیلات و سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی بانکهای تجاری و تخصصی . سایر داراییهای سیستم بانکی برابر است با مجموع سایر داراییهای بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی بعلاوه مجموع اسکناس و مسکوک نزد بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی بعلاوه مجموع بدهی بانکها به بانک مرکزی و سپرده بانک ها نزد بانک مرکزی :

$$AS4 = (AC5 + AO6) + (AC2 + AO2) + (AC4 + AO3) \quad (13)$$

همچنین مجموع دارایی های سیستم بانکی برابر است با مجموع دارایی های بانک مرکزی و بانک های تجاری و تخصصی

$$AS = AS1 + \dots + AS4 \quad (14)$$

$$AC = AC1 + \dots + AC5 \quad (15)$$

$$AO = AO1 + \dots + AO6 \quad (16)$$

$$AS = AC + AO \quad (17)$$

میزان نقدینگی در کل سیستم بانکی برابر است با اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از حساب بدهیهای بانک مرکزی بعلاوه سپرده های بخش غیر دولتی که شامل سپرده های دیداری ، پس انداز و مدت دار در حساب بدهیهای بانک های تجاری و تخصصی می باشد :

مانده در پایان سال						
۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶		
الف - داراییها:						
۱.۳۷۳/۶	۱.۳۵۰/۵	۷۷۴/۱	۶۸۰/۷	۷۲۶/۴	۱- داراییهای خارجی	AC1
(۳۹۰/۰)	(۲۹۹/۰)	(۱۱۲/۸)	(۹۳/۱)	(۱۱۸/۳)	طلا	
(۳/۱)	(۳/۱)	(۳/۱)	(۳/۱)	(۳/۱)	طلا نزد صندوق بین المللی پول	
(۸۴۴/۱)	(۹۲۰/۸)	(۵۱۸/۰)	(۴۳۷/۱)	(۴۳۳/۷)	ارز	
(۱۰۰/۶)	(۸۳/۰)	(۹۶/۳)	(۱۱۳/۴)	(۱۲۴/۱)	ارزهای تهاتری	
(۱۵/۹)	(۱۵/۷)	(۱۵/۷)	(۱۵/۷)	(۱۵/۴)	سهامیه و سهام در موسسات بین المللی	
(۱۹/۹)	(۲۸/۹)	(۲۸/۲)	(۱۸/۳)	(۳۱/۸)	حق برداشت مخصوص	
۴۴/۷	۱۹/۳	۴۲/۸	۴۵/۲	۲۷/۴	۲- موجودی اسکناس و مسکوک	AC2
۱۵.۳۸۸/۴	۱۳.۹۲۸/۰	۱۲.۸۶۴/۸	۱۱.۶۵۱/۳	۹.۵۲۰/۷	۳- بدهی بخش دولتی	AC3
(۱۳.۷۳۰/۴)	(۱۲.۷۰۷/۳)	(۱۲.۱۸۰/۰)	(۱۰.۹۷۵/۷)	(۸.۹۰۴/۰)	دولت (۱)	
(۱.۶۵۸/۰)	(۱.۰۲۰/۷)	(۶۸۴/۸)	(۶۷۵/۶)	(۶۳۶/۷)	شرکتها و موسسات دولتی	
۱.۳۱۶/۶	۳۸۴/۳	۳۲۲/۶	۳۱۹/۹	۳۱۵/۰	۴- بدهی بانکها	AC4
۱۲۱/۷	۴۹/۹	۷۵/۸	۱۲۹/۵	۵۹/۰	۵- سایر	AC5
۱۸.۲۴۵/۰	۱۵.۷۳۲/۰	۱۴.۰۸۰/۱	۱۲.۸۲۶/۶	۱۰.۶۶۸/۵	جمع	AC
۶- تعهدات مشتریان بابت اعتبارات						
۵۶۱/۶	۶۰۴/۵	۴۹۰/۷	۳۵۱/۱	۳۵۴/۵	گشایش یافته، ضمانتنامه‌ها و پذیرشها	
۱۸۸.۰۶/۶	۱۶۰.۳۳۶/۵	۱۴۰.۵۷۰/۸	۱۳۰.۱۷۷/۷	۱۱۰.۰۲۳/۰	جمع داراییها = جمع بدهیها	

ب - بدهیها:						
۵۰۰۸/۶	۴.۴۸۳/۸	۳.۹۶۵/۷	۳.۷۲۵/۰	۳.۱۱۲/۱	۱- اسکناس و مسکوک	LC1
(۴.۵۷۹/۹)	(۴.۱۱۹/۳)	(۳.۶۴۴/۸)	(۳.۴۴۵/۶)	(۲.۹۸۲/۶)	در دست اشخاص	LC11
(۳۸۴/۰)	(۳۴۵/۲)	(۲۷۸/۱)	(۲۳۴/۲)	(۱۰۲/۱)	نزد بانکها	LC12
(۴۴/۷)	(۱۹/۳)	(۴۲/۸)	(۴۵/۲)	(۲۷/۴)	نزد بانک مرکزی	LC13
۷.۳۵۴/۰	۶.۴۲۷/۲	۶.۳۸۷/۷	۵.۸۳۹/۷	۴.۴۵۷/۳	۲- سپرده‌های بانکها	LC2
(۷.۰۷۶/۹)	(۴.۴۲۲/۹)	(۳.۵۹۴/۳)	(۲.۹۰۷/۵)	(۲.۳۱۰/۱)	قانونی	
(۲۷۷/۱)	(۱.۸۲۴/۳)	(۲.۷۹۳/۴)	(۲.۹۳۲/۲)	(۲.۱۴۷/۲)	دیداری	
۳.۱۲۶/۲	۲.۶۱۷/۴	۱.۸۷۹/۰	۱.۶۷۲/۲	۱.۵۳۳/۷	۳- سپرده‌های بخش دولتی	LC3
(۲.۵۲۳/۸)	(۲.۰۱۹/۷)	(۱.۵۹۷/۷)	(۱.۴۰۳/۲)	(۱.۱۵۸/۲)	دولت	
(۶۰۲/۴)	(۴۱۸/۷)	(۲۸۱/۳)	(۲۶۹/۰)	(۳۷۵/۵)	شرکتها و موسسات دولتی	
۲۵۸/۰	۲۵۲/۵	۲۵۲/۵	۲۴۸/۰	۲۲۲/۹	۴- حساب سرمایه	LC4
۲۳۷/۲	۱۲۴/۷	۷۵/۰	۶۱/۵	۲۷/۴	۵- بدهیهای ارزی	LC5
(۱۷۸/۴)	(۵۸/۱)	(۲۴/۶)	(۲۶/۵)	(۶/۸)	وامها و اعتبارات دریافتی از خارج	
(۳۶/۳)	(۴۴/۱)	(۲۷/۹)	(۹/۵)	(۱۸/۱)	و سپرده‌های ارزی	
(۲۲/۵)	(۲۲/۵)	(۲۲/۵)	(۲۲/۵)	(۲۲/۵)	ارزهای تهاتری	
۲۷/۳	۲۹/۹	۲۱/۸	۱۰/۳	۱۱/۴	تخصیص حق برداشت مخصوص	
۴۵۹/۸	۵۶۴/۹	۴۳۸/۸	۳۱۷/۴	۳۱۳/۴	۶- ودیعه ثبت سفارش کالاهای بخش غیردولتی	LC6
۱.۷۷۳/۹	۱.۴۱۱/۶	۱.۰۵۹/۶	۹۵۲/۵	۹۵۰/۳	۷- پیش پرداخت اعتبارات اسنادی	LC7
۱۸.۲۴۵/۰	۱۵.۷۳۲/۰	۱۴.۰۸۰/۱	۱۲.۸۲۶/۶	۱۰.۶۶۸/۵	بخش دولتی	LC8
					۸- سایر (۲)	LC
۱۸.۲۴۵/۰	۱۵.۷۳۲/۰	۱۴.۰۸۰/۱	۱۲.۸۲۶/۶	۱۰.۶۶۸/۵	جمع	
۹- اعتبارات گشایش یافته، ضمانتنامه‌ها و پذیرشها						
۵۶۱/۶	۶۰۴/۵	۴۹۰/۷	۳۵۱/۱	۳۵۴/۵		

۱- شامل موجودی اوراق بهادار دولتی است.

۲- شامل طلب دولت بابت مالیات بر درآمد و سهم دولت بابت سود ویژه و مانده سود سال قبل می‌باشد.

نقل از صفحات ۲۴۴ و ۲۴۵ گزارش اقتصادی و ترازنامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مانده در پایان سال						
۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶		
الف - داراییها:						
۲۵۲/۱	۲۶۱/۸	۱۵۹/۲	۱۱۹/۶	۱۰۴/۳	۱- داراییهای خارجی	A01
(۱/۰)	(۰/۹)	(۰/۹)	(۰/۹)	(۱/۰)	طلا	
(۲۵۱/۱)	(۲۶۰/۹)	(۱۵۸/۳)	(۱۱۸/۷)	(۱۰۳/۳)	ارز	
۳۸۴/۰	۳۴۵/۲	۲۷۸/۱	۲۳۴/۲	۱۰۲/۱	۲- اسکناس و مسکوک	A02
۷,۳۵۴/۰	۶,۲۴۷/۲	۶,۳۸۷/۷	۵,۸۳۹/۷	۴,۴۵۷/۳	۳- سپرده نزد بانک مرکزی (۱)	A03
(۷,۰۷۶/۹)	(۴,۴۲۲/۹)	(۳,۵۹۴/۳)	(۲,۹۰۷/۵)	(۲,۳۱۰/۱)	قانونی	
(۲۷۷/۱)	(۱,۸۲۴/۳)	(۲,۷۹۳/۴)	(۲,۹۳۲/۲)	(۲,۱۴۷/۲)	دیداری	
۲,۲۷۵/۵	۲,۰۱۶/۲	۱,۸۱۸/۶	۱,۶۰۰/۳	۱,۴۸۶/۵	۴- بدهی بخش دولتی	A04
(۱,۳۲۲/۵)	(۱,۳۴۵/۷)	(۱,۳۴۷/۶)	(۱,۲۴۸/۴)	(۱,۲۵۱/۶)	دولت (۲)	
(۹۵۳/۰)	(۸۲۲/۵)	(۴۷۱/۰)	(۳۵۱/۹)	(۲۳۴/۹)	شرکتها و موسسات دولتی	
۱۸,۲۹۷/۳	۱۳,۱۵۶/۹	۹,۶۹۷/۵	۷,۴۷۹/۲	۶,۳۴۸/۵	۵- بدهی بخش غیردولتی (۳)	A05
۶,۸۰۷/۹	۴,۴۹۲/۱	۲,۸۵۶/۴	۲,۰۳۷/۴	۱,۵۱۲/۹	۶- سایر (۴)	A06
۳۵,۳۷۰/۸	۲۶,۶۷۱/۴	۲۱,۰۹۷/۵	۱۷,۳۱۰/۴	۱۴,۰۱۱/۶	جمع	A0
۷- تعهدات مشتریان بابت اعتبارات						
۳,۳۱۶/۷	۲,۳۷۲/۶	۱,۵۱۵/۲	۱,۰۱۷/۳	۱,۰۴۶/۷	گشایش یافته، ضمانتنامه‌ها و پذیرشها	
۳۸,۶۸۷/۵	۲۹,۰۴۴/۰	۲۲,۷۱۲/۷	۱۸,۳۲۷/۷	۱۵,۰۵۸/۳	جمع داراییها = جمع بدهیها	
ب - بدهیها:						
۲۴,۰۴۸/۵	۱۸,۸۵۰/۲	۱۵,۱۰۸/۵	۱۲,۲۴۲/۰	۹,۶۸۵/۶	۱- سپرده‌های بخش غیردولتی	L01
(۹,۰۶۰/۹)	(۷,۰۷۵/۹)	(۵,۳۴۲/۴)	(۴,۳۱۲/۵)	(۳,۷۹۴/۲)	دیداری	
(۱۴,۹۸۷/۶)	(۱۱,۷۷۴/۳)	(۹,۷۶۶/۱)	(۷,۹۲۹/۵)	(۵,۸۹۱/۴)	پس‌انداز و مدت‌دار (۵)	
۱,۳۱۶/۶	۳۸۴/۳	۳۲۲/۶	۳۱۹/۹	۳۱۵/۰	۲- بدهی به بانک مرکزی (۱)	L02
۲۹۱/۱	۲۰۶/۶	۲۵۱/۶	۲۷۹/۰	۲۴۹/۹	۳- سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی	L03
(۲۹۱/۱)	(۲۰۶/۶)	(۲۵۱/۶)	(۲۷۹/۰)	(۲۴۹/۹)	دولت	
(۰)	(۰)	(۰)	(۰)	(۰)	شرکتها و موسسات دولتی	
۲۳۲/۱	۱۹۶/۸	۲۳۸/۰	۲۳۳/۱	۲۸۱/۲	۴- حساب سرمایه	L04
					۵- وامها و اعتبارات دریافتی از	L05
۲۰۵/۵	۱۷۱/۲	۱۰۲/۶	۷۸/۳	۷۵/۹	خارج و سپرده‌های ارزی	
۹,۰۷۷/۰	۶,۸۶۲/۳	۵,۱۷۴/۲	۴,۱۵۸/۱	۳,۴۰۴/۰	۶- سایر (۶)	L06
۳۵,۳۷۰/۸	۲۶,۶۷۱/۴	۲۱,۰۹۷/۵	۱۷,۳۱۰/۴	۱۴,۰۱۱/۶	جمع	L0
۷- بدهیهای احتمالی بابت اعتبارات						
۳,۳۱۶/۷	۲,۳۷۲/۶	۱,۵۱۵/۲	۱,۰۱۷/۳	۱,۰۴۶/۷	گشایش یافته، ضمانتنامه‌ها و پذیرشها	

- ۱- اقلام از وضع ماهانه بانک مرکزی گرفته شده است و اختلاف ناشی از اقلام در راه می‌باشد.
- ۲- شامل موجودی اوراق قرضه دولتی است.
- ۳- شامل سرمایه‌گذاری مستقیم، مشارکت حقوقی و بروات ارزی است.
- ۴- شامل مطالبات بانکها از یکدیگر می‌باشد.
- ۵- شامل حق بیمه و وجوه بازنشستگی کارکنان بانکها است.
- ۶- شامل بدهی بانکها به یکدیگر می‌باشد.

نقل از صفحات ۲۴۶ و ۲۴۷ گزارش اقتصادی و ترازنامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مانده در پایان سال						
۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶		
الف - داراییها:						
۱,۶۲۵/۷	۱,۶۱۲/۳	۹۳۳/۳	۸۰۰/۳	۸۳۰/۷	۱- داراییهای خارجی	AS1
(۳۹۱/۰)	(۲۹۹/۹)	(۱۱۳/۷)	(۹۴/۰)	(۱۱۹/۳)	طلا	
(۳/۱)	(۳/۱)	(۳/۱)	(۳/۱)	(۳/۱)	طلای نزد صندوق بین المللی پول	
(۱۰,۰۹۵/۲)	(۱۰,۱۸۱/۷)	(۶۷۶/۳)	(۵۵۵/۸)	(۵۳۷/۰)	ارز	
(۱۰۰/۶)	(۸۳/۰)	(۹۶/۳)	(۱۱۳/۴)	(۱۲۴/۱)	ارزهای نهاتری	
(۱۵/۹)	(۱۵/۷)	(۱۵/۷)	(۱۵/۷)	(۱۵/۴)	سهیمه و سهام در موسسات بین المللی	
(۱۹/۹)	(۲۸/۹)	(۲۸/۲)	(۱۸/۳)	(۳۱/۸)	حق برداشت مخصوص	
۱۷,۶۶۳/۹	۱۶,۰۹۶/۲	۱۴,۶۸۳/۴	۱۳,۲۵۱/۶	۱۱,۰۲۷/۲	۲- بدهی بخش دولتی	AS2
(۱۵,۰۵۲/۹)	(۱۴,۰۵۳/۰)	(۱۳,۵۲۷/۶)	(۱۲,۰۲۲/۱)	(۱۰,۱۵۵/۶)	دولت (۱)	
(۲,۶۱۱/۰)	(۲,۰۴۳/۲)	(۱,۱۵۵/۸)	(۱,۰۲۷/۵)	(۸۷۱/۶)	شرکتها و موسسات دولتی	
۱۸,۲۹۷/۳	۱۳,۱۵۶/۹	۹,۶۹۷/۵	۷,۲۷۹/۲	۶,۳۴۸/۵	۳- بدهی بخش غیردولتی	AS3
۱۶,۰۲۸/۹	۱۱,۵۳۸/۰	۹,۹۶۳/۴	۸,۶۰۵/۹	۶,۴۷۳/۷	۴- سایر	AS4
۵۳,۶۱۵/۸	۴۲,۴۰۳/۴	۳۵,۲۷۷/۶	۳۰,۱۳۷/۰	۲۴,۶۸۰/۱	جمع	AS
۵- تعهدات مشتریان بابت اعتبارات						
۳,۸۷۸/۳	۲,۹۷۷/۱	۲,۰۰۵/۹	۱,۳۶۸/۴	۱,۴۰۱/۲	گشایش یافته، ضمانتنامه‌ها و پذیرشها	
۵۷,۴۹۴/۱	۴۵,۳۸۰/۵	۳۷,۲۸۳/۵	۳۱,۵۰۵/۴	۲۶,۰۸۱/۳	جمع داراییها = جمع بدهیها	
ب - بدهیها:						
۲۸,۶۲۸/۴	۲۲,۹۶۹/۵	۱۸,۷۵۳/۳	۱۵,۶۸۷/۶	۱۲,۶۶۸/۲	۱- تقدینگی	LS1
(۱۳,۶۴۰/۸)	(۱۱,۱۹۵/۲)	(۸,۹۸۷/۲)	(۷,۷۵۸/۱)	(۶,۷۷۶/۸)	پول	
(۱۴,۹۸۷/۶)	(۱۱,۷۷۴/۳)	(۹,۷۶۶/۱)	(۷,۹۲۹/۵)	(۵,۸۹۱/۴)	شبه پول	
۳,۴۱۷/۳	۲,۸۲۴/۰	۲,۱۳۰/۶	۱,۹۵۱/۲	۱,۷۸۳/۶	۲- سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی	LS2
(۲,۸۱۴/۹)	(۲,۴۰۵/۳)	(۱,۸۴۹/۳)	(۱,۶۸۲/۲)	(۱,۴۰۸/۱)	دولت	
(۶۰۲/۴)	(۴۱۸/۷)	(۲۸۱/۳)	(۳۶۹/۰)	(۳۷۵/۵)	شرکتها و موسسات دولتی	
۶۹۰/۱	۴۴۹/۳	۴۹۰/۵	۴۸۱/۱	۵۲۴/۱	۳- حساب سرمایه	LS3
۴۴۲/۷	۲۹۵/۹	۱۷۷/۶	۱۳۹/۸	۱۲۳/۳	۴- وامها و اعتبارات دریافتی از خارج و سپرده‌های ارزی	LS4
۲۷/۳	۲۹/۹	۲۱/۸	۱۰/۳	۱۱/۴	۵- ودیعه ثبت سفارش کالای بخش غیردولتی	LS5
۴۵۹/۸	۵۶۴/۹	۴۳۸/۸	۳۱۷/۴	۳۱۳/۴	۶- پیش پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی	LS6
۱۹,۹۵۰/۲	۱۵,۲۶۹/۹	۱۳,۲۶۵/۰	۱۱,۵۴۹/۶	۹,۲۵۶/۱	۷- سایر	LS7
۵۳,۶۱۵/۸	۴۲,۴۰۳/۴	۳۵,۲۷۷/۶	۳۰,۱۳۷/۰	۲۴,۶۸۰/۱	جمع	LS
۸- اعتبارات گشایش یافته، ضمانتنامه‌ها و پذیرشها						
۳,۸۷۸/۳	۲,۹۷۷/۱	۲,۰۰۵/۹	۱,۳۶۸/۴	۱,۴۰۱/۲		

۱- شامل موجودی اوراق بهادار دولتی است.

نقل از صفحات ۲۴۲ و ۲۴۳ گزارش اقتصادی و ترازنامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

جدول (۳)

بانک‌های تجاری و تخصصی می باشد :

$$LS1 = LC11 + L01 \quad (18)$$

سپرده ها و وجوه بخش دولتی در سیستم بانکی برابر است با مجموع سپرده ها و وجوه بخش دولتی در بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی :

$$LS2 = LC3 + L03 \quad (19)$$

حساب سرمایه سیستم بانکی برابر با مجموع حساب سرمایه بانک های مرکزی و تجاری و تخصصی می باشد :

$$LS3 = LC4 + L04 \quad (20)$$

وامها و اعتبارات دریافتی از خارج و سپرده های ارزی سیستم بانکی برابر است با بدهیهای ارزی بانک مرکزی بعلاوه وامها و اعتبارات دریافتی از خارج و سپرده های ارزی بانک های تجاری و تخصصی:

$$LS4 = LC5 + L05 \quad (21)$$

ودیعهء ثبت سفارش کالای بخش غیر دولتی در سیستم بانکی برابر با همین قلم در حساب بدهی های بانک مرکزی می باشد .

$$LS5 = LC6 \quad (22)$$

پیش پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی در سیستم بانکی برابر با همین قلم در حساب بدهی های بانک مرکزی می باشد .

$$LS6 = LC7 \quad (23)$$

سایر بدهیهای سیستم بانکی برابر است با مجموع اسکناس و مسکوک نزد بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی بعلاوه بدهی بانک ها به بانک مرکزی و سپرده های بانکها نزد بانک مرکزی بعلاوه سایر بدهی های بانک های تجاری و تخصصی و بانک مرکزی :

$$LS7 = (LC12 + LC13) + (LC2 + L02) + (LC8 + L06) \quad (24)$$

جمع بدهیهای سیستم بانکی برابر با جمع بدهیهای بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی می باشد :

$$LS = LS1 + \dots + LS7 \quad (25)$$

$$LC = LC1 + \dots + LC8 \quad (26)$$

$$L0 = L01 + \dots + L06 \quad (27)$$

$$LS = LC + L0 \quad (28)$$

برای نقدینگی با استفاده از مفهوم پایه پولی می توان روابط زیر را براساس جداول مزبور بیان نمود

$$M2=LS1=(AS1-LS4)+(AS2-LS2-LS6)+(AS3-LS5)+(AS4-LS3-LS7) \quad (29)$$

نقدینگی در سیستم بانکی که برابر جمع پول و شبه پولی در بخش بدهیهای سیستم بانکی می باشد برابر است با خالص دارایی های خارجی سیستم بانکی بعلاوه خالص مطالبات بانکها از بخش دولتی بعلاوه خالص بدهی بخش غیر دولتی به بانکها و بعلاوه خالص سایر بدهیها و حساب سرمایه سیستم بانکی. از طرفی نقدینگی را می توان به شکل زیر براساس جداول مزبور تعریف نمود :

بدهی بخش غیردولتی به بانکهای تجاری و تخصصی

(میلیارد ریال)

مانده در پایان سال					
۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	
۱۳۵۹۸/۹	۹۰۷۲۱/۱	۷۰۰۳۱/۴	۵۰۲۰۹/۵	۴۰۳۵۸/۹	بانکهای تجاری
(۱۰۲۹۳/۱)	(۱۰۲۹۳/۱)	(۱۰۳۲۵/۹)	(۱۰۳۵۹/۴)	(۱۰۴۷۳/۷)	وامها و اعتبارات
(۱۱۰۹۵۶/۶)	(۸۰۱۸۳/۹)	(۵۰۵۲۵/۹)	(۳۰۷۳۰/۱)	(۲۰۷۹۹/۰)	تسهیلات جدید (۱)
(۳۴۹/۲)	(۲۴۴/۱)	(۱۷۹/۶)	(۱۲۰/۰)	(۸۶/۲)	سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی
۴۰۶۹۸/۴	۳۰۴۳۵/۸	۲۰۶۶۶/۱	۲۰۲۶۹/۷	۱۰۹۸۹/۶	بانکهای تخصصی
(۵۷۹/۲)	(۶۲۲/۷)	(۷۵۸/۵)	(۸۵۴/۰)	(۹۷۳/۷)	وامها و اعتبارات
(۳۰۴۷۱/۶)	(۲۰۴۰۳/۸)	(۱۰۵۵۴/۲)	(۱۰۰۹۶/۶)	(۷۶۰/۶)	تسهیلات جدید
(۶۴۷/۶)	(۴۰۹/۳)	(۳۵۳/۴)	(۳۱۹/۱)	(۲۵۵/۳)	سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی
۱۸۰۲۹۷/۳	۱۳۰۱۵۶/۹	۹۰۶۹۷/۵	۷۰۴۷۹/۲	۶۰۳۴۸/۵	کل بانکها
(۱۸۷۲/۳)	(۱۰۹۱۵/۸)	(۲۰۰۸۴/۴)	(۲۰۲۱۳/۴)	(۲۰۴۴۷/۴)	وامها و اعتبارات
(۱۵۰۴۲۸/۲)	(۱۰۰۵۸۷/۷)	(۷۰۰۸۰/۱)	(۴۸۲۶/۷)	(۳۰۵۵۹/۶)	تسهیلات جدید
(۹۹۶/۸)	(۶۵۳/۴)	(۵۳۳/۰)	(۴۳۹/۱)	(۳۴۱/۵)	سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی

۱- منظور از "تسهیلات جدید" در این جدول تسهیلات اعطایی بانکها براساس قانون عملیات بانکی بدون ربا (بغیر از سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی)، خرید دین و اموال موضوع معاملات است.

نقل از صفحه ۲۵۲ گزارش اقتصادی و تراز نامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی

ایران سال ۱۳۷۰

جدول (۴)

$$M2 = (LC1 + LC2 - AC2) + (L01 - A02 - A03) \quad (30)$$

یا

$$M2 = (LC11 + LC12 + LC2) + (L01 - A02 - A03) \quad (31)$$

بدین معنی که نقدینگی برابر است با اسکناس و مسکوک در دست اشخاص و نزد بانکهای تجاری و تخصصی بعلاوه سپرده های بخش غیر دولتی نزد بانکهای تجاری و تخصصی.

از طرف منابع پولی باز می توان نقدینگی را به شکل دیگری تعریف نمود. چنانچه مشابه تعریف پایه پولی بانک مرکزی برای سیستم بانکی و بانکهای تجاری و تخصصی منابع و مصارف را بیان کنیم می توان مجدداً " نقدینگی را بر حسب این تعاریف مشخص نمود. معادله^{۲۹} (۲۹) منابع پولی سیستم بانکی و معادله^{۳۰} (۳۰) یا (۳۱) مصارف پولی سیستم بانکی را مشخص می نماید. منابع بانکهای تجاری و تخصصی برابر خواهد بود با :

$$MBO = (A01 - L05) + (A04 - L03) + (A05 - L02) + (A06 - L04 - L06) \quad (32)$$

که منابع بانکهای تجاری و تخصصی برابر خواهد بود با خالص دارایی های خارجی آنها بعلاوه خالص مطالبات بانکهای تجاری و تخصصی از بخش دولتی بعلاوه خالص بدهی بخش غیر دولتی به بانک ها و بانک مرکزی بعلاوه خالص سایر بدهیها و حساب سرمایه بانک های تجاری و تخصصی. مصارف پولی بانکهای تجاری و تخصصی برابر است با سپرده های بخش غیر دولتی منهای اسکناس و مسکوک در صندوق منهای سپرده های بانکهای تجاری و تخصصی نزد بانک مرکزی. به عبارت دیگر :

$$MBO = L01 - A02 - A03 \quad (33)$$

منابع پایه پولی بانک مرکزی برابر است با :

$$MB = (AC1 - LC5) + (AC3 - LC3 - LC7) + (AC4 - LC6) + (AC5 - LC8 - LC4) \quad (34)$$

و مصارف آن برابر است با معادلات زیر :

$$MB = LC1 + LC2 - AC2 \quad (35)$$

$$MB = LC11 + LC12 + LC2 \quad (36)$$

جمع منابع پولی بانکهای تجاری و تخصصی و منابع پایه پولی بانک مرکزی جمعاً " نقدینگی یا منابع پولی سیستم بانکی را تشکیل می دهد.

$$M2 = MBO + MB \quad (37)$$

لازم به ذکر است مجموع پرانتهای معادلات (۳۲) و (۳۴) به ترتیب پرانتهای معادله^{۲۹} (۲۹) را تولید خواهند کرد. به عبارت دیگر خالص دارایی های خارجی بانکهای تجاری و تخصصی بعلاوه همین قلم در بانک مرکزی قلم مشابه در سیستم بانکی را میدهد همینطور در مورد خالص مطالبات از بخش دولتی و خالص مطالبات از بانک ها و بخش خصوصی و خالص سایر بدهیها و حساب سرمایه. به عبارت ریاضی داریم:

$$(AS1 - LS4) = (A01 - L05) + (AC1 - LC5) \quad (38)$$

$$(AS2 - LS2 - LS6) = (A04 - L03) + (AC3 - LC3 - LC7) \quad (39)$$

$$(AS3 - LS5) = (A05 - L02) + (AC4 - LC6) \quad (40)$$

(۴۱) $(AS4 - LS3 - LS7) = (AO6 - LO4 - LO6) + (AC5 - LC8 - LC4)$
 که تمام پرانتهای چهار معادله فوق با متغیرهای چهار معادله زیر
 دقیقاً قابل انطباق می باشند.

$$NFAS = NFAO + NFAC \quad (۴۲)$$

$$NCGS = NCGO + NCGC \quad (۴۳)$$

$$NCBS = NCBO + NCBC \quad (۴۴)$$

$$NKAS = NKAO + NKAC \quad (۴۵)$$

که در حرف اول NFA و NCG و NCB و NKA طبق تعریف ذیل معادله (۱) بوده و پسوندهای S و O و C اشاره به سیستم بانکی، بانکهای تجاری و تخصصی و بانک مرکزی دارد.

از جدول (۱) الی (۳) اقلام زیر نیز با هم مرتبط هستند.

$$AC2 = LC13 \quad (۴۶)$$

$$LC6 = LS5 \quad (۴۷)$$

$$LC2 = AO3 \quad (۴۸)$$

$$AO5 = AS3 \quad (۴۹)$$

$$LO2 = AC4 \quad (۵۰)$$

$$LS6 = LC7 \quad (۵۱)$$

$$LC12 = AO2 \quad (۵۲)$$

همانطور که قبلاً ذکر آن رفت خالص دارایی های خارجی بانک مرکزی متاثر از تراز پرداخت ها می باشد. بطوریکه بعد از انجام تعدیلات نرخ ارز این رقم در هر سال برابر خواهد بود با رقم خالص دارایی های خارجی بانک مرکزی در سال قبل بعلاوه تراز پرداخت ها. مشابه همین موضوع در حسابهای سیستم بانکی وجود دارد. بطوریکه خالص دارایی های خارجی سیستم بانکی در هر سال بعد از انجام تعدیلات نرخ ارز برابر است با همین رقم در سال قبل بعلاوه موازنه ارزی کشور. تغییر در خالص دارایی های خارجی بانکهای تجاری و تخصصی در هر سال برابر خواهد بود با تفاوت موازنه ارزی کشور و موازنه پرداختهای کشور. متأسفانه جداول ارائه شده توسط بانک مرکزی شاید بدلیل ارزش گذاری های متفاوت در دارایی های خارجی این اصول را رعایت نمی کنند. شاید دلیل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در مخدوش ساختن این ارقام محرمانه بودن اطلاعات مورد نظر و رعایت موانع قانونی پشتوانه پولی باشد. ولی به هر حال محرمانه بودن اطلاعات، باید یک قید زمانی داشته باشد و پس از گذشت مدت زمان خاصی اطلاعات کامل و صحیح منتشر شوند. چون اصولاً با توجه به شرایط زمانی و پیشرفت های سریع، اطلاعات محرمانه به سرعت پس از گذشت زمان کوتاهی به طور کلی می توانند منتشر شوند زیرا پس از مدت کوتاه موضوعیت خود را از دست می دهند. ولی بررسی اطلاعات سری های زمانی همیشه حتی پس از گذشت ده ها سال همچنان مورد استفاده بررسی های اقتصادسنجی می باشد. اطلاعات مورد نظر که در گزارش های اقتصادی و تراز نامه بانک مرکزی چاپ می شوند نباید مشمول محرمانه بودن

اطلاعات واقع شوند. زیرا این گزارشات حداقل دو سال بعد از سال مالی آخر مندرج در گزارش منتشر می شوند. این نارسایی های سبب اختلال در بررسی کارشناسان شده و نتیجتاً "توصیه های غلط و اشتباه به مسئولین امور را منتج می شود. امید است که بانک مرکزی با تدابیر در این امر رفع مشکلات بوجود آمده در نارسایی اطلاعات اقتصادی را بنماید. به هر حال برای مشاهده نمونه ای از این مغایرت جدول (۵) را در نظر بگیرید. رقم پائین این جدول موازنه کل را ارائه می دهد. هرچند میزان اشتباهات آماری که معمولاً باید درصد بسیار ضعیفی را در کل ارقام داشته باشد در بخش موازنه پرداخت ها و موازنه ارزی بسیار زیاد می باشد. این رقم در بالای موازنه کل در جدول موازنه پرداخت ها مشهود است. ارقام این جدول و همچنین جدول (۶) که در مورد موازنه ارزی کشور می باشد به دلار بوده و باید با نرخ رسمی دلار تبدیل به ریال شده و در جداول (۱) و (۲) و (۳) تلفیق شوند. برای بیان عدم انطباق موجود به جدول (۷) نگاه کنید این جدول با استفاده از جداول (۱) و (۵) تهیه گردیده است. ارقام ردیف های (۱) و (۲) هر دو از جدول (۱) از گزارش اقتصادی و ترازنامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران استخراج گردیده است. ردیف (۳) تفاوت ردیف های (۱) و (۲) می باشد. ردیف (۴) نرخ برابری دلار به ریال در اسفند ماه هر سال است که از جدول (۷) وارد شده است. خالص دارایی های خارجی را بر حسب دلار از تقسیم ارقام ردیف (۳) بر ردیف (۴) بدست می آید که در ردیف (۵) آورده شده است. تفاوت هرسال با سال قبل را برای خالص دارایی های خارجی بانک مرکزی محاسبه نموده که در ردیف (۶) آورده شده است. موازنه کل از جدول تراز پرداخت ها (۵) بر حسب دلار در ردیف (۵) آورده شده است. در اصل مقادیر ردیف (۵) باید برابر ارقام ردیف (۶) باشد. همانطور که مشهود است ارقام محاسبه شده اندازۀ میزان تفاوت ردیف های (۷) و (۶) که در ردیف (۸) آورده شده است اختلاف دارند که جای بسی تعجب است. همین موضوع در مورد ارقام سیستم بانکی در جدول (۹) مشهود است. جدول (۱۰) همین محاسبات را برای بانکهای تجاری و تخصصی نشان می دهد. که ارقام بدست آمده حاکی از مخدوش بودن اطلاعات ارائه شده توسط بانک مرکزی می باشد.

موازنه پرداختهای کشور

(میلیون دلار)

سال

۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	
-۶,۵۲۹	۹۷۵	-۳۶۷	۱۰۱	تراز بازرگانی
۱۲,۶۶۱	۱۹,۳۰۵	۱۳,۰۸۱	۱۰,۷۰۹	صادرات
-۰,۰۱۲	۱۷,۹۹۳	۱۲,۰۳۷	۹,۶۷۳	نفت و گاز
۱,۶۴۹	۱,۳۱۲	۱,۰۴۴	۱,۰۳۶	سایر
-۰,۱۹۰	۱۸,۳۳۰	۱۳,۴۴۸	۱۰,۶۰۸	واردات (فوب)
۲,۴۳۲	-۳,۱۴۸	-۲,۳۲۴	-۱,۹۷۰	خدمات
۱,۳۶۸	۸۹۲	۷۹۸	۴۶۷	دریافتها
۶۱	۳۶	۶۸	۵۵	خدمات مسافری
۵۷	۲۸	۱۵	۱۱	مسافرت (۱)
۴۷۲	۴۵۶	۳۵۲	۲۲۳	درآمد سرمایه گذاری
۲۱۸	۱۲۵	۱۴۳	۷۸	سایر خدمات دولتی
۵۶۰	۲۴۷	۲۲۰	۱۰۰	سایر خدمات خصوصی
۵,۸۰۰	۴,۰۴۰	۳,۱۲۲	۲,۴۳۷	پرداختها
۲,۷۳۷	۱,۹۹۲	۱,۳۴۶	۱,۰۸۸	کرایه حمل و بیمه
۱۲۷	۶۴	۴۳	۱۰۳	خدمات مسافری
۷۳۴	۳۴۰	۱۲۹	۶۹	مسافرت
۸۵	۷۸	۱۰۴	۸۲	درآمد سرمایه گذاری
۱,۵۶۷	۱,۲۳۸	۱,۴۲۵	۱,۰۴۳	سایر خدمات دولتی
۵۵۰	۳۲۸	۷۵	۵۲	سایر خدمات خصوصی
۲,۰۰۰	۲,۵۰۰	۲,۵۰۰	-	انتقالات
-	-	-	-	دولتی
۲,۰۰۰	۲,۵۰۰	۲,۵۰۰	-	خصوصی
-۸,۹۶۱	۳۲۷	-۱۹۱	-۱,۸۶۹	تراز حساب جاری
۵,۷۷۳	۲۹۵	۳,۲۶۱	۳۲۰	حساب سرمایه
۱,۰۹۱	۱۰۱	۱,۰۲۶	-۵۷	بلندمدت
				دولتی:
۴۷۶	۵۲	-۱۰	-۲۰	بدهیها
۶۱۵	۴۹	۱,۰۳۸	۱۶	داراییها
-	-	-۲	-۵۳	سایر
۴,۶۸۲	۱۹۴	۲,۲۳۵	۳۷۷	کوتاهمدت (خالص)
-۳۷۲	۳۸۷	۵۰۱	۱۱۷	دولتی
۶۶۱	-۵۵۱	-۲۱۶	-۱۵۹	بانکها
۴,۳۹۳	۳۵۸	۱,۹۵۰	۴۱۹	سایر
۱,۰۹۱	-۹۲۲	-۷۴۱	۵۹۳	اشتباهاات آماری
-۲,۰۹۷	-۳۰۰	۲,۳۲۹	-۹۵۶	موازنه کل

۱- شامل بیماران و دانشجویان نیز می باشد.

نقل از صفحه ۲۳۲ گزارش اقتصادی و تراز نامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سال ۱۳۷۰

جدول (۵)

		سال		
	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰
خالص حسابجاری	-۱۳۳۸/۷	۱۰۷۰۰/۰	۷۹۶/۶	-۵۸۶۰/۹
الف - دریافتهای جاری	۸۸۱۰/۰	۱۳۳۷۹/۸	۱۸۰۴۲۹/۰	۱۶۰۰۱۹/۸
۱- کالا	۸۳۴۳/۰	۱۲۵۸۲/۲	۱۷۰۵۳۷/۴	۱۴۸۷۹/۹
دریافت ارز حاصل از صادرات نفت	(۷۰۵۹۹/۰)	(۱۱۰۹۹۳/۲)	(۱۶۰۶۱۴/۷)	(۱۳۸۲۸/۱)
دریافت ارز حاصل از صدور گاز به شوروی	(-)	(-)	(۸۶/۲)	(۲۴۴/۱)
خرید ارز از محل صادرات کالا	(۷۴۴/۰)	(۵۸۹/۰)	(۸۳۶/۵)	(۸۰۷/۷)
۲- خدمات	۴۶۷/۰	۷۹۷/۶	۸۹۱/۶	۱۰۱۳۹/۹
بخش خصوصی	(۱۶۶/۲)	(۳۰۲/۹)	(۳۱۰/۲)	(۴۵۰/۴)
بخش دولتی	(۷۸/۲)	(۱۴۳/۰)	(۱۳۵/۳)	(۲۱۸/۰)
بهره دریافت شده	(۲۲۲/۶)	(۳۵۱/۷)	(۴۵۶/۱)	(۴۷۱/۵)
ب - پرداختهای جاری	-۱۰۰۱۵۸/۷	-۱۱۰۶۷۹/۸	-۱۷۰۶۳۲/۴	-۲۱۸۸۰/۷
۱- کالا	-۸۸۰۹/۸	-۹۰۹۰۴/۱	-۱۵۰۵۸۴/۸	-۱۸۸۱۷/۹
بخش خصوصی	(-۲۰۷۰۳/۳)	(-۳۰۴۱۲/۴)	(-۵۰۴۵۱/۱)	(-۶۰۷۹۸/۲)
بخش دولتی	(-۱۰۶۰۶/۵)	(-۶۰۴۹۱/۷)	(-۱۰۰۱۳۳/۷)	(-۱۲۰۰۱۹/۷)
۲- خدمات	-۱۰۳۴۸/۹	-۱۰۷۷۵/۷	-۲۰۰۴۷/۶	-۳۰۰۶۲/۸
بخش خصوصی	(-۲۲۳/۵)	(-۲۴۷/۴)	(-۷۳۱/۶)	(-۱۰۴۱۱/۲)
بخش دولتی	(-۱۰۰۴۲/۹)	(-۱۰۴۲۴/۴)	(-۱۰۲۳۸/۲)	(-۱۰۵۶۶/۹)
بهره پرداخت شده	(-۸۲/۵)	(-۱۰۳/۹)	(-۷۷/۸)	(-۸۴/۷)
خالص حساب سرمایه	۵۵/۹	۱۰۰۳۶/۷	۴۹/۱	۶۱۵/۴
الف - دریافتها	۲۳۸/۶	۱۰۱۶۳/۰	۱۲۳/۰	۶۵۷/۲
استفاده دولت از وامها و اعتبارات خارجی	(۵/۷)	(۵۵/۶)	(۰/۹)	(۳/۱)
ورود وام و سرمایه های خصوصی خارجی	(۷/۰)	(۳/۱)	(۰/۲)	(۲/۷)
برگشت اصل وام و سرمایه	(۱۴۲/۸)	(۱۰۱۰۴/۳)	(۱۴۱/۹)	(۶۵۱/۴)
استفاده از حق برداشت مخصوص	(۹۳/۱)	(-)	(-)	(-)
ب - پرداختها	-۱۹۲/۷	-۱۲۶/۳	-۹۳/۹	-۴۱/۸
بازپرداخت اصل وامها و اعتبارات خارجی	(-۱۳۰/۰)	(-۱۱۶/۶)	(-۹۳/۹)	(-۳۹/۲)
خروج وام و سرمایه خصوصی خارجی	(-۵۹/۸)	(-۴/۹)	(-)	(-۲/۲)
سرمایه گذاری در خارج و اعطای وام	(-۲/۹)	(-۴/۸)	(-)	(-۰/۴)
تعدیلات مربوط به نرخ ارز و معاملات ثبت نشده	-۵۰۰/۴	۵۹/۵	۴۰۵/۷	۲۳۶/۲
موازنه ارزی کلی	-۱۰۷۹۳/۲	۲۰۷۹۶/۲	۱۰۲۵۱/۴	-۵۰۰۹/۳

نقل از صفحات ۲۳۱ و ۲۳۲ گزارش اقتصادی و تراز نامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران سال ۱۳۷۰

جدول (۸)

ارتباط موازنه پرداختها با حساب خالص دارایی های خارجی بانک مرکزی

حساب	واحد	۱۳۶۶	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱
(۱) دارائی های خارجی بانک مرکزی	میلیارد ریال	۷۲۶/۴	۶۸۰/۷	۷۷۴/۱	۱۳۵۰/۵	۱۳۷۳/۶	۱۶۵۱
(۲) کسر شود وامها و اعتبارات دریافتی از خارج و سپرده های ارزی بانک مرکزی	میلیارد ریال	۴۷/۴	۶۱/۵	۷۵	۱۲۴/۷	۲۳۷/۲	۱۹۱/۵
(۳) خالص دارائی های خارجی بانک مرکزی	میلیارد ریال	۶۷۹	۶۱۹/۲	۶۹۹/۱	۱۲۲۵/۸	۱۱۳۶/۴	۱۴۵۹/۵
(۴) نرخ برابری دلار به ریال	ریال	۶۷/۷۱۲	۷۰/۱۹۴	۷۰/۳۵۲	۶۷/۳۸۹	۳۵۱/۹	۶۴۱/۲
(۵) خالص دارائی های خارجی بانک مرکزی به دلار	میلیون دلار	۱۰۰۰۲۷/۸	۸۸۲۱/۴	۹۹۳۷/۲	۱۸۱۸۹/۳	۳۲۲۹/۳	۲۲۷۶/۲
(۶) تفاوت هر با سال قبل = تغییر در خالص دارائی های خارجی بانک مرکزی	میلیون دلار	—	-۱۲۰۶/۶	۱۱۱۶	۸۲۵۲/۷	-۱۴۹۵۹/۹	-۹۵۳/۱
(۷) موازنه کل از جدول تراز - پرداختها	میلیون دلار	—	-۹۵۶	۲۳۲۹	-۳۰۰	-۲۰۹۷	-۱۶۶
(۸) مغایرت موجود بین حساب تراز- پرداختها و حساب خلاصه دارایی ها و بدهی های بانک مرکزی (۸) = (۷) - (۶)	میلیون دلار	—	-۲۵۰/۶	-۱۲۱۳	۸۵۵۲/۷	-۱۲۸۶۲/۹	-۷۸۷/۱

× نرخ ارز برای تسعیر دارایی های خارجی از صفحه ۱۱۷ ترازنامه و گزارش اقتصادی بانک مرکزی سال ۱۳۷۱

جدول (۹)

ارتباط موازنه پرداختها با حساب خالص دارایی های خارجی سیستم بانکی

حساب	واحد	۱۳۶۶	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱
(۱) دارائی های خارجی سیستم بانکی	میلیارد ریال	۸۳۰/۷	۸۰۰/۳	۹۳۳/۳	۱۶۱۲/۳	۱۶۲۵/۷	۱۸۵۷/۱
(۲) کسر شود وامها و اعتبارات دریافتی از خارج و سپرده های ارزی سیستم بانکی	میلیارد ریال	۱۲۳/۳	۱۳۹/۸	۱۷۷/۶	۲۵۹/۹	۴۴۲/۷	۵۰۸/۴
(۳) خالص دارائی های خارجی سیستم بانکی	میلیارد ریال	۷۰۷/۴	۶۶۰/۵	۷۵۵/۷	۱۳۱۶/۴	۱۱۸۳	۱۳۴۸/۷
(۴) نرخ برابری دلار به ریال	ریال	۶۷/۷۱۲	۷۰/۱۹۴	۷۰/۳۵۲	۶۷/۳۸۹	۳۵۱/۹	۶۴۱/۲
(۵) خالص دارائی های خارجی سیستم بانکی به دلار	میلیون دلار	۱۰۴۴۷/۲	۹۴۰۹/۶	۱۰۷۴۱/۷	۱۹۵۳۴/۳	۳۳۶۱/۷	۲۱۰۳/۴
(۶) تفاوت هر با سال قبل = تغییر در خالص دارائی های خارجی سیستم بانکی	میلیون دلار	—	-۱۰۳۷/۶	۱۳۳۲/۱	۸۷۹۲/۶	-۱۶۱۷۲/۵	-۱۲۵۸/۳
(۷) موازنه ارزی کل	میلیون دلار	—	-۱۷۹۳/۲	۲۷۹۶/۲	۱۲۵۱/۴	-۵۰۰۹/۳	-۷۳۶۳/۳
(۸) مغایرت موجود بین حساب تراز- پرداختها و حساب خلاصه دارایی ها و بدهی های سیستم بانکی (۶) - (۷) = (۸)	میلیون دلار	—	۷۵۵/۶	-۱۴۶۴/۱	۷۵۴۱/۲	-۱۱۱۶۳/۲	۶۱۰۵

× نرخ ارز برای تسعیر دارایی های خارجی از صفحه ۱۱۷ ترازنامه و گزارش اقتصادی بانک مرکزی سال ۱۳۷۱

جدول (۱۰)

ارتباط موازنهٔ پرداخت‌ها و موازنه‌ارزی کشور با حساب‌خالص‌دارائی های خارجی
بانکهای تجاری و تخصصی

حساب	واحد	۱۳۶۶	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹	۱۳۷۰	۱۳۷۱
(۱) دارائی های خارجی بانک های تجاری و تخصصی	میلیارد ریال	۱۰۴/۳	۱۱۹/۶	۱۵۹/۲	۲۶۱/۸	۲۵۲/۱	۲۰۶/۱
(۲) کسر شود وامها و اعتبارات دریافتی از خارج و سپرده های ارزی بانک های تجاری و تخصصی	میلیارد ریال	۷۵/۹	۷۸/۳	۱۰۲/۶	۱۷۱/۲	۲۰۵/۵	۳۱۶/۹
(۳) خالص‌دارائی های خارجی بانک های تجاری و تخصصی	میلیارد ریال	۲۸/۴	۴۱/۳	۵۶/۶	۹۰/۶	۴۶/۶	-۱۱۰/۸
(۴) نرخ برابری دلار به ریال	ریال	۶۷/۷۱۲	۷۰/۱۹۴	۷۰/۳۵۲	۶۷/۳۸۹	۳۵۱/۹	۶۴۱/۲ ^x
(۵) خالص‌دارائی های خارجی بانک های تجاری و تخصصی به دلار	میلیون دلار	۴۱۹/۴	۵۸۸/۴	۸۰۴/۵	۱۳۴۴/۴	۱۳۲/۴	-۱۷۲/۸
(۶) تفاوت‌ها با سال قبل = تغییر در خالص‌دارائی های خارجی بانک های تجاری و تخصصی	میلیون دلار	—	۱۶۹	۲۱۶/۱	۵۳۹/۹	-۱۲۱۲	-۳۰۵/۲
موازنه ارزی کل	میلیون دلار	—	-۱۷۹۳/۲	۲۷۹۶/۲	۱۲۵۱/۴	-۵۰۰۹/۳	-۷۳۶۳/۳
موازنه کل پرداخت ها	میلیون دلار	—	-۹۵۶	۲۳۲۹	-۳۰۰	-۲۰۹۷	-۱۶۶
(۷) تفاوت موازنه ارزی و موازنه پرداخت‌ها	میلیون دلار	—	-۸۳۷/۲	۴۶۷/۲	۱۵۵۱/۴	-۲۹۱۲/۳	-۷۱۹۷/۳
(۸) مغایرت موجود بین حساب تراز- پرداخت‌ها و حساب خلاصهٔ دارایی ه و بدهی های بانکهای تجاری و تخصصی (۸) = (۷) - (۶)	میلیون دلار	—	۱۰۰۶/۲	-۲۵۱/۱	-۱۰۱۱/۵	۱۷۰۰/۳	۶۸۹۲/۱

x نرخ ارز برای تسعیر دارایی های خارجی از صفحه ۱۱۷ ترازنامه و گزارش اقتصادی بانک مرکزی سال ۱۳۷۱

برای کنترل محاسبات می توان با توجه به ارتباطی که بین اقلام مختلف جداول (۸) و (۹) و (۱۰) وجود دارد جدول زیر را تشکیل داده در جدول زیر ردیف های (۸) از سه جدول فوق آورده شده اند. مجموع ارقام این ردیف ها برای بانک مرکزی و بانک های تجاری و تخصصی باید مساوی رقم مشابه در سیستم بانکی باشد. به عبارت دیگر مجموع مغایرت های موجود در حساب های بانک های مرکزی و تخصصی و تجاری که از جداول مختلف به دست می آید باید منطبق با اقلام به دست آمده مغایرت در سیستم بانکی شود. جدول زیر صحت عملیات و خلاصه نتایج را مجدداً نشان می دهد.

۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	واحد	حساب
-۷۸۷/۱	-۱۲۸۶۲/۹	۸۵۵۲/۷	-۱۲۱۳	-۲۵۰/۶	—	میلیون دلار	(۸) مغایرت موجود بین حساب تراز- پرداخت ها و حساب خلاصه دارایی ها و بدهی های بانک مرکزی از جدول (۸)
۶۸۹۲/۱	۱۷۰۰/۳	-۱۰۱۱/۵	-۲۵۱/۱	۱۰۰۶/۲	—	میلیون دلار	(۸) مغایرت موجود بین حساب تراز- پرداخت ها و حساب خلاصه دارایی ها و بدهی های بانکهای تجاری و تخصصی از جدول (۱۰)
۶۱۰۵	-۱۱۱۶۳/۲	۷۵۴۱/۶ ^x	-۱۴۶۴/۱	۷۵۵/۶	—	میلیون دلار	جمع دو ردیف بالا
۶۱۰۵	-۱۱۱۶۳/۲	۷۵۴۱/۲	-۱۴۶۴/۱	۷۵۵/۶	—	میلیون دلار	(۸) مغایرت موجود بین حساب تراز- پرداخت ها و حساب خلاصه دارایی ها و بدهی های سیستم بانکی از جدول (۹)

x اختلاف ناشی از گرد کردن است

وجود مغایرت های زیاد در انطباق ارقام ریالی و دلاری عملاً " سبب قطع ارتباط قابل بررسی دو بخش پولی و ارزی در تحلیل های آماری گردیده است . وجود این نوع خدشه در اطلاعات نه تنها سبب اتلاف وقت زیادی از کارشناسان دست و اندرکاران مسائل پولی و ارزی می شود بلکه سبب ارائه راه حل های غلط نیز می شود که آثار تصمیمات متخذه براین مبنا بر کلیه افراد جامعه تاثیر سوء خود را خواهد گذاشت . نظر به اینکه پس از گذشت زمان به تدریج اطلاعات سالهای قدیمی تر از بین می روند لذا پیشنهاد می شود که بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با تشکل گروه های کارشناسی لازم اقدام به اصلاح اطلاعات مختلف در زمینه های مشابه نموده و مجموعه هایی به صورت سری های زمانی منسجم در اختیار استفاده کنندگان قرار دهد . با توجه به نواقص زیادی که در بخش های مختلف اطلاعات اقتصادی ایران مشهود است و در گزارشات مختلف گروه های کارشناسی خارجی نظیر صندوق بین المللی پول نیز تصریح شده شاید رفع این معضل از طریق راه اندازی طرحهای تحقیقاتی در این مورد عملی باشد .

همانطور که قبلاً ذکر آن رفت خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی تحت تاثیر کسری بودجه دولت و منابع تامین اعتبار آن می باشد . به طور کلی کسری بودجه دولت از طریق دریافت وام از داخل یا خارج یا سایر منابع تامین اعتبار می تواند تامین مالی شود . البته در حسابهای بانک مرکزی دریافتی های ناشی از برگشتیها ، پیش پرداخت ها و سایر حسابها و همچنین وصولی دولت بابت اصل وامهای اعطایی به خارج از کشور و موسسات و شرکتهای دولتی و طرحهای عمرانی - انتفاعی مشمول منابع تامین کسری بودجه نیز می شود که می توان به طور کلی همه آنها را مشمول درآمدهای دولت دانست . به هر حال با توجه به جدول (۱۱) میزان دریافت وام از سیستم بانکی (یا وام از داخل) را در یک قلم و باقی منابع تامین کسری بودجه را در قلم دیگر در نظر می گیریم . با این وصف تغییر در حساب خالص بدهی دولت به سیستم بانکی باید مساوی میزان دریافت وام از داخل باشد . به عبارت دیگر باید داشته باشیم .

$$NCGS(t) = NCGS(t - 1) + BD(t) - NOFS(t) \quad (۵۳)$$

$NCGS(t)$ خالص مطالبات سیستم بانکی از بخش دولتی در سال t

$BD(t)$ کسری بودجه دولت در سال t

$NOFS(t)$ سایر منابع تامین اعتبار در سال t

حال با استفاده از این رابطه و جدول (۱۱) می توان به مغایرت های موجود بین تغییر در خالص بدهی دولت به سیستم بانکی و میزان استقرار از سیستم بانکی رسید .

وضع مالی دولت (به استثنای درآمدها و هزینه‌های اختصاصی)

(میلیارد ریال)

سال		سال			
۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	
۶.۹۳۳/۵	۵.۶۳۲/۵	۳.۱۷۴/۶	۲.۰۸۵/۴	۲.۱۷۱/۵	درآمدها
۳.۵۴۴/۳	۳.۳۶۹/۲	۱.۴۸۸/۱	۸۰۳/۰	۸۴۰/۴	درآمد نفت و گاز (۱)
(۱.۰۰۲۷/۱)	(۱.۰۱۳/۹)	(۷۷۰/۸)	(۶۶۷/۸)	(۷۶۶/۲)	درآمد حاصل از فروش نفت
(۲.۵۰۵/۶)	(۲.۰۲۵/۹)	(۷۱۷/۳)	(۱۳۵/۲)	(۷۴/۲)	درآمد حاصل از مابه‌التفاوت فروش ارز
(۱۱/۶)	(۴/۴)	(-)	(-)	(-)	درآمد حاصل از فروش گاز
۲.۷۶۵/۲	۱.۶۹۵/۰	۱.۱۸۷/۸	۹۸۶/۵	۱.۰۳۰/۲	درآمدهای مالیاتی
۶۲۴/۰	۵۶۸/۳	۴۹۸/۷	۲۹۵/۹	۳۰۰/۹	سایر درآمدها
(۳۴/۷)	(۲۹/۹)	(۲۵/۶)	(۲۱/۲)	(۱۵/۶)	درآمد حاصل از انحصارات و مالکیت دولت
(۳۶۲/۵)	(۳۳۷/۳)	(۳۲۳/۷)	(۱۸۶/۸)	(۱۶۹/۴)	درآمد حاصل از خدمات و فروش کالا
((۵/۱))	((۵/۹))	((۲۷/۰))	((۶/۳))	((۱۲/۸))	درآمد حاصل از فروش ارز
(۳/۷)	(۳/۷)	(۴/۱)	(۳/۷)	(۵/۲)	بهره‌وامها و سود حاصل از سرمایه‌گذاری دولت در خارج از کشور
(۲۲۳/۱)	(۱۹۷/۴)	(۱۴۵/۳)	(۸۴/۲)	(۱۱۰/۷)	درآمدهای متفرقه
۸.۰۹۰/۸	۶.۰۵۱/۱	۴.۳۱۶/۷	۴.۲۱۰/۶	۳.۶۴۰/۶	پروداختها
۵.۵۶۳/۸	۴.۲۸۴/۸	۳.۳۸۵/۲	۳.۳۹۴/۲	۲.۹۱۱/۴	اعتبارات جاری
(۵.۰۲۰/۶)	(۳.۸۶۸/۲)	(۲.۸۸۱/۶)	(۲.۵۲۸/۱)	(۲.۲۰۲/۶)	هزینه‌های جاری
(۰)	(۰)	(۰)	(۰)	(۰)	بازپرداخت اصل وامهای داخلی
(۲/۴)	(۵/۲)	(۴/۱)	(۷/۲)	(۱۱/۰)	بازپرداخت اصل وامهای خارجی
(۳۶۰/۸)	(۴۱۱/۴)	(۴۹۹/۵)	(۸۵۸/۹)	(۶۹۷/۸)	تقویت بینه دفاعی
۲.۵۲۷/۰	۱.۷۶۶/۳	۹۳۱/۵	۸۱۶/۴	۷۲۹/۲	اعتبارات عمرانی
(۰/۵)	(۰/۳)	(۰)	(۱۰/۹)	(۶/۱)	تقویت بینه دفاعی
-۱.۱۵۷/۳	-۴۱۸/۶	-۱.۱۴۲/۱	-۲.۱۲۵/۲	-۱.۴۶۹/۱	کسری (-) یا مازاد (+)
۱.۱۵۷/۳	۴۱۸/۶	۱.۱۴۲/۱	۲.۱۲۵/۲	۱.۴۶۹/۱	منابع تأمین کسری (+) یا مصرف مازاد (-)
۹۶۰/۵	۵۵۷/۳	۱.۱۳۷/۸	۲.۰۲۴/۵	۱.۳۷۴/۷	دریافت وام از داخل
.	.	.	.	.	دریافت وام از خارج
۱۵۸/۰	۱۱۲/۰	۱۱۳/۴	۱۲۲/۲	۱۱۳/۲	استفاده از برگشتیها، پیش‌پرداختها و سایر حسابها
۳۹/۰	۶/۰	۵/۱	۵/۷	۳۵/۶	وصولی دولت بابت اصل وامهای دولت در خارج از کشور
۲/۰	.	۰/۷	.	۳/۷	وصولی دولت بابت پرداخت وامهای موسسات و شرکتهای دولتی
۲۹/۱	.	۱/۰	۷/۸	.	وصولی دولت بابت پرداخت وام طرحهای عمرانی - انتفاعی
-۳۱/۳	-۲۵۶/۷	-۱۱۵/۹	-۳۵/۰	-۵۸/۱	مازاد (-) یا کسری تأمین شده از سایر منابع (+)

مأخذ: قوانین بودجه کل کشور.

۱- درآمد حاصل از مابه‌التفاوت فروش ارز بجای بخش سایر درآمدها در زیربخش درآمد نفت و گاز طبقه‌بندی شده است.

نقل از صفحات ۲۲۴ و ۲۲۵ گزارش اقتصادی و تراز نامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران سال ۱۳۷۰

جدول (۱۴)

جدول (۱۲)

ارتباط استقراض از سیستم بانکی توسط دولت و تغییر در خالص بدهی های
دولت به سیستم بانکی

۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	۱۳۶۶	میلیارد ریال
۱۰۹۱/۹	۱۱۵۷/۳	۴۱۸/۶	۱۱۴۲/۱	۲۱۲۵/۲	۱۴۶۹/۱	(۱) کسری بودجه دولت تامین شده از محل:
۹۰۷/۷	۹۶۰/۵	۵۵۷/۳	۱۱۳۷/۸	۲۰۲۴/۵	۱۳۷۴/۷	(۲) استقراض از سیستم بانکی
۱۸۴/۲	۱۹۶/۸	-۱۳۸/۷	۴/۳	۱۰۰/۷	۹۴/۴	(۳) خالص سایر منابع تامین اعتبار
۱۹۹۱۸/۶	۱۷۶۶۳/۹	۱۶۰۹۶/۲	۱۴۶۸۳/۴	۳۲۵۱/۶	۱۱۰۲۷/۲	(۴) بدهی بخش دولت به سیستم بانکی کسر شود:
۳۹۴۶/۵	۳۴۱۷/۳	۲۸۲۴/۰	۲۱۳۰/۶	۱۹۵۱/۲	۱۷۶۳/۶	(۵) سپرده ها و وجوه بخش دولتی
۵۲۳/۴	۴۵۹/۸	۵۶۴/۹	۴۳۸/۸	۳۱۷/۴	۳۱۳/۴	(۶) پیش پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی
۱۵۴۴۸/۷	۱۳۷۸۶/۸	۱۲۷۰۷/۳	۱۲۱۱۴	۱۰۹۸۳	۸۹۳۰/۲	(۷) خالص بدهی بخش دولت به سیستم بانکی
۱۶۶۱/۹	۱۰۷۹/۵	۵۹۳/۳	۱۱۳۱	۲۰۵۲/۸	—	(۸) تغییر در خالص بدهی بخش دولت به سیستم بانکی
-۷۵۴/۲	-۱۱۹	-۳۶	۶/۸	۲۸/۳	—	(۹) تفاوت تغییر در خالص بدهی بخش دولت به سیستم بانکی از استقراض از سیستم بانکی

همانطور که از جدول (۱۲) مشهود است کسری بودجه دولت (۱) از محل استقراض از سیستم بانکی (۲) و سایر منابع تامین اعتبار (۳) تامین مالی شده است. از بدهی بخش دولتی (۴) سپرده ها و وجوه بخش دولتی (۵) و پیش پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی (۶) را کسر نموده تا رقم خالص بدهی بخش دولت به سیستم بانکی (۷) بدست آید. با تفریق میزان خالص بدهی بخش دولت به سیستم بانکی از سال قبل همین قلم ارقام تغییر در خالص بدهی بخش دولت به سیستم بانکی (۸) بدست می آیند. این ردیف (۸) در اصل می بایست مساوی ردیف (۲) در همین جدول باشد که به میزان ردیف (۹) دارای مغایرت است. به عبارت دیگر دقیقاً "رقم استقراض از سیستم بانکی مساوی تغییر در خالص بدهی دولت به سیستم بانکی نیست. در گزارشات اقتصادی و تراز نامه های بانک مرکزی جمهوری اسلامی هیچگونه اشاره ای به علت این مغایرت نشده است.

متأسفانه در بررسی عوامل موثر در تغییر مانده نقدینگی به تفکیک بخش های داخلی و خارجی و به تفکیک بخش های دولتی و غیر دولتی تعدیلاتی در ارقام جداول (۱) تا (۳) اتفاق افتاده که نحوه طبقه بندی ارائه شده در این موضوع در ترازنامه بانک مشخص نیست. ارقام ارائه شده در جداول (۱۳) و (۱۴) هر دو از گزارش اقتصادی و ترازنامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در سال های ۱۳۷۰ و ۱۳۷۱ استخراج شده است. با استفاده از جدول (۳) مجدداً این ارقام را محاسبه می نمائیم. جدول (۱۵) حاصل محاسبات را نشان می دهد. با تطبیق جدول (۱۵) و جداول (۱۳) و (۱۴) اختلاف اعداد ارائه شده توسط بانک مرکزی و مغایرت آن با اعداد حاصل از جدول (۳) که در همان مجلدات ترازنامه بانک آورده شده است صحت ادعای فوق را ثابت می نمایم.

عوامل مؤثر در تغییر مانده نقدینگی به تفکیک بخشهای داخلی و خارجی

(میلیارد ریال)

۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	
۵,۶۵۸/۹	۴,۲۱۶/۲	۳,۰۶۵/۷	تغییر در نقدینگی
۶,۱۶۹/۹	۴,۰۵۲/۷	۳,۳۴۹/۳	اثر بخش داخلی
(۱,۰۷۹/۵)	(۵۹۳/۳)	(۱,۱۳۱/۰)	تغییر در خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی (۱)
(۵,۰۹۰/۴)	(۳,۴۵۹/۴)	(۲,۲۱۸/۳)	تغییر در مانده نقدینگی بخش دولتی به سیستم بانکی
-۳۱۵/۰	۵۱/۸	۱۵۹/۱	اثر بخش خارجی
(۱۱۰/۸)	(۳۸۳/۹)	(۳۵۵/۶)	خالص دریافتیهای ارزی بخش دولتی
(-۴۲۵/۸)	(-۳۳۲/۱)	(-۱۹۶/۵)	خالص دریافتیهای ارزی بخش غیردولتی
-۱۹۶/۰	۱۱۱/۷	-۴۴۲/۷	سایر

۱- شامل تعهدات دولت به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در رابطه با بیانیه الجزایر و پیش پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی می باشد.

جدول (۱۴)

عوامل مؤثر در تغییر مانده نقدینگی به تفکیک بخشهای دولتی و غیردولتی

(میلیارد ریال)

۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	
۵,۶۵۸/۹	۴,۲۱۶/۲	۳,۰۶۵/۷	تغییر در نقدینگی
۱,۱۹۰/۳	۹۷۷/۲	۱,۴۸۶/۶	اثر پولی بخش دولتی
(۱,۰۷۹/۵)	(۵۹۳/۳)	(۱,۱۳۱/۰)	تغییر در خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی (۱)
(۱۱۰/۸)	(۳۸۳/۹)	(۳۵۵/۶)	خالص دریافتیهای ارزی بخش دولتی
۴,۶۶۴/۶	۳,۱۲۷/۳	۲,۰۲۱/۸	اثر پولی بخش غیردولتی
(۵,۰۹۰/۴)	(۳,۴۵۹/۴)	(۲,۲۱۸/۳)	تغییر در بدهی بخش غیردولتی به سیستم بانکی
(-۴۲۵/۸)	(-۳۳۲/۱)	(-۱۹۶/۵)	خالص دریافتیهای ارزی بخش غیردولتی
-۱۹۶/۰	۱۱۱/۷	-۴۴۲/۷	سایر

۱- شامل تعهدات دولت به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در رابطه با بیانیه الجزایر و پیش پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی می باشد.

نقل از صفحه ۱۲۲ گزارش اقتصادی و تراز نامه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران سال ۱۳۷۰

جدول (۱۵)
بررسی عوامل موثر در تغییر نقدینگی

۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	
۵۶۵۸/۹	۴۲۱۶/۲	۳۰۶۵/۷	۳۰۱۹/۴	تغییر در نقدینگی
-۱۳۳/۴	۵۶۰/۷	۹۵/۲	-۴۶/۹	تغییر در خالص دارائیهای خارجی سیستم بانکی
۱۰۷۹/۵	۵۹۳/۳	۱۱۳۱/۰	۲۰۵۲/۸	تغییر در خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی
۵۱۴۳	۳۴۵۱/۳	۲۲۰۶/۸	۱۱۳۱/۸	تغییر در خالص بدهی بخش غیر دولتی به سیستم بانکی
-۴۳۰/۲	-۳۸۹/۱	-۳۶۷/۳	-۱۱۸/۳	تغییر در خالص سایر بدهی ها و حساب سرمایه سیستم بانکی
-۱۳۳/۴	۵۶۰/۷	۹۵/۲	-۴۶/۹	اثر بخش خارجی
۶۲۲۲/۵	۴۰۴۴/۶	۳۳۳۷/۸	۳۱۸۴/۶	اثر بخش داخلی
-۴۳۰/۲	-۳۸۹/۱	-۳۶۷/۳	-۱۱۸/۳	سایر

جدول شماره ۶۸
خلاصه داراییها و بدهیهای بانکیهای تجاری و تخصصی

(میلیارد ریال)

درصد تغییر		ماتده در پایان سال					
۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	
الف - داراییها:							
-۱۸/۲	-۳/۷	۲۰۶/۱	۲۵۲/۱	۲۶۱/۸	۱۵۹/۲	۱۱۹/۶	۱- داراییهای خارجی
۱۰/۰	۱۱/۱	۱/۱	۱/۰	۰/۹	۰/۹	۰/۹	طلا
-۱۸/۴	-۳/۸	۲۰۵/۰	۲۵۱/۱	۲۶۰/۹	۱۵۸/۳	۱۱۸/۷	ارز
۲۵/۲	۱۱/۲	۴۸۰/۶	۳۸۴/۰	۳۴۵/۲	۲۷۸/۱	۲۳۴/۲	۲- اسکناس و مسکوک
۱۷/۳	۱۷/۷	۸۶۲۶/۷	۷۳۵۴/۰	۶۰۲۴۷/۲	۶۰۳۸۷/۷	۵۸۳۹/۷	۳- سپرده نزد بانک مرکزی (۱)
۲۰/۰	۶۰/۰	۸۰۴۹/۴	۷۰۰۷۶/۹	۴۰۴۲۲/۹	۳۰۵۹۴/۳	۲۰۹۰۷/۵	قانونی
-۵۱/۲	-۸۲/۸	۱۳۵/۳	۲۷۷/۱	۱۸۲۴/۳	۲۰۷۹۳/۴	۲۰۹۳۲/۲	دیداری
۴۹/۷	۴/۹	۳۰۴۰۷/۱	۲۰۲۷۵/۵	۲۰۱۶۸/۲	۱۸۱۸/۶	۱۰۶۰۰/۳	۴- بدهی بخش دولتی
۲/۲	-۱/۷	۱۰۳۵۱/۰	۱۰۳۲۲/۵	۱۰۳۴۵/۷	۱۰۳۴۷/۶	۱۰۲۴۸/۴	دولت (۲)
۱۱۵/۸	۱۵/۹	۲۰۰۵۶/۱	۹۵۳/۰	۸۲۲/۵	۴۷۱/۰	۳۵۱/۹	شرکتها و موسسات دولتی
۲۸/۹	۳۹/۱	۲۳۰۵۸۹/۸	۱۸۰۲۹۷/۳	۱۳۰۱۵۶/۹	۹۰۶۹۷/۵	۷۰۴۷۹/۲	۵- بدهی بخش غیردولتی (۳)
۳۸/۲	۵۱/۶	۹۰۴۱۰/۰	۶۸۰۰۷/۹	۴۰۴۹۲/۱	۲۸۵۵۶/۴	۲۰۰۳۷/۴	۶- سایر (۴)
۲۹/۳	۳۲/۶	۴۵۰۷۲۰/۳	۳۵۰۳۷۰/۸	۲۶۰۶۷۱/۴	۲۱۰۱۹۷/۵	۱۷۰۳۱۰/۴	جمع
۴۲/۸	۳۹/۸	۴۰۷۳۵/۵	۳۰۳۱۶/۷	۲۰۳۷۲/۶	۱۰۵۱۵/۲	۱۰۰۱۷/۳	۷- تعهدات مشتریان بابت اعتبارات گشایش یافته، ضمانتنامهها و پذیرشها

۱۵۱

جمع داراییها = جمع بدهیها							
۳۰/۴	۳۳/۲	۵۰۰۴۵۵/۸	۳۸۰۶۸۷/۵	۲۹۰۰۴۴/۰	۲۲۰۷۱۲/۷	۱۸۰۳۲۷/۷	
ب - بدهیها:							
۲۶/۹	۲۷/۶	۳۰۵۰۶/۷	۲۴۰۰۴۸/۵	۱۸۸۵۰/۲	۱۵۰۱۰۸/۵	۱۲۰۲۴۲/۰	۱- سپردههای بخش غیردولتی
۲۱/۵	۲۸/۱	۱۱۰۰۰۹/۳	۹۰۰۶۰/۹	۷۰۰۷۵/۹	۵۰۳۴۲/۴	۴۰۳۱۲/۵	دیداری
۳۰/۱	۲۷/۳	۱۹۰۴۹۷/۴	۱۲۰۹۸۷/۶	۱۱۰۷۷۴/۳	۹۰۷۶۶/۱	۷۰۹۲۹/۵	پس انداز و مدت دار (۵)
۷۷/۱	۲۴۲/۶	۲۰۳۳۲/۰	۱۰۳۱۶/۶	۳۸۴/۳	۳۲۲/۶	۳۱۹/۹	۲- بدهی به بانک مرکزی (۱)
-۲۹/۶	۴۰/۹	۲۰۴/۸	۲۹۱/۱	۲۰۶/۶	۲۵۱/۶	۲۷۹/۰	۳- سپردهها و وجوه بخش دولتی
-۲۹/۶	۴۰/۹	۲۰۴/۸	۲۹۱/۱	۲۰۶/۶	۲۵۱/۶	۲۷۹/۰	دولت
.	.	.	.	.	.	.	شرکتها و موسسات دولتی
۱۳۲/۳	۱۱۹/۶	۱۰۰۰۳/۶	۴۳۲/۱	۱۹۶/۸	۲۳۸/۰	۲۳۳/۱	۴- حساب سرمایه
۵۴/۲	۲۰/۰	۳۱۶/۹	۲۰۵/۵	۱۷۱/۲	۱۰۲/۶	۷۸/۳	۵- وامها و اعتبارات دریافتی از خارج و سپردههای ارزی
۲۵/۱	۳۲/۳	۱۱۰۳۵۶/۳	۹۰۰۷۷/۰	۶۸۶۲/۳	۵۰۱۷۴/۲	۴۰۱۵۸/۱	۶- سایر (۶)
۲۹/۳	۳۲/۶	۴۵۰۷۲۰/۳	۳۵۰۳۷۰/۸	۲۶۰۶۷۱/۴	۲۱۰۱۹۷/۵	۱۷۰۳۱۰/۴	جمع
۴۲/۸	۳۹/۸	۴۰۷۳۵/۵	۳۰۳۱۶/۷	۲۰۳۷۲/۶	۱۰۵۱۵/۲	۱۰۰۱۷/۳	۷- بدهیهای احتمالی بابت اعتبارات گشایش یافته، ضمانتنامهها و پذیرشها

۱۵۱

- ۱- اقلام از وضع ماهانه بانک مرکزی گرفته شده است و اختلاف ناشی از اقلام در راه می باشد.
- ۲- شامل موجودی اوراق قرضه دولتی است.
- ۳- شامل سرمایه گذاری مستقیم، مشارکت حقوقی و بیروت ارزی است.
- ۴- شامل مطالبات بانکها از یکدیگر می باشد.
- ۵- شامل حق بیمه و وجوه بازنشستگی کارکنان بانک است.
- ۶- شامل بدهی بانکها به یکدیگر می باشد.

جدول شماره ۶۶
خلاصه داراییها و بدهیهای سیستم بانکی

(میلیارد ریال)

درصد تغییر		مانده در پایان سال					
۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	
الف - داراییها:							
۱۴/۲	۰/۸	۱۸۵۷/۱	۱۶۲۵/۷	۱۶۱۲/۳	۹۳۳/۳	۸۰۰/۳	۱- داراییهای خارجی
۷۸/۰	۳۰/۲	۶۹۵/۸	۳۹۱/۰	۲۹۹/۹	۱۱۳/۷	۹۴/۰	طلا
۰	۰	۳/۱	۳/۱	۳/۱	۳/۱	۳/۱	طلا نزد صندوق بین المللی پول
-۶/۹	-۷/۳	۱۰۰۲۰/۱	۱۰۰۹۵/۲	۱۰۱۸۱/۷	۶۷۶/۳	۵۵۵/۸	ارز
۱/۰	۲۱/۲	۱۰۱/۶	۱۰۰/۶	۸۳/۰	۹۶/۳	۱۱۳/۴	ارزهای نهاتری
۶۶/۷	۱/۳	۲۶/۵	۱۵/۹	۱۵/۷	۱۵/۷	۱۵/۷	سهیمه و سهام در موسسات بین المللی
-۲۹/۷	-۳۱/۱	۱۰/۰	۱۹/۹	۲۸/۹	۲۸/۲	۱۸/۳	حق برداشت مخصوص
۱۲/۸	۹/۷	۱۹۰۹۱۸/۶	۱۷۰۶۶۳/۹	۱۶۰۰۹۶/۲	۱۴۰۶۸۳/۴	۱۳۰۲۵۱/۶	۲- بدهی بخش دولتی
۴/۵	۷/۱	۱۵۰۷۲۸/۸	۱۵۰۰۵۲/۹	۱۴۰۰۵۳/۰	۱۳۰۵۲۷/۶	۱۲۰۲۲۴/۱	دولت (۱)
۶۰/۵	۲۷/۸	۴۰۱۸۹/۸	۲۰۶۱۱/۰	۲۰۰۲۳/۲	۱۰۱۵۵/۸	۱۰۰۲۷/۵	شرکتها و موسسات دولتی
۲۸/۹	۳۹/۱	۲۳۰۵۸۹/۸	۱۸۰۲۹۷/۳	۱۳۰۱۵۶/۹	۹۰۶۹۷/۵	۷۰۴۷۹/۲	۳- بدهی بخش غیردولتی
۳۱/۴	۳۸/۹	۲۱۰۰۵۵/۹	۱۶۰۰۲۸/۹	۱۱۰۵۳۸/۰	۹۰۹۶۳/۴	۸۰۶۰۵/۹	۴- سایر
۲۳/۹	۲۶/۴	۶۶۰۴۲۱/۴	۵۳۰۶۱۵/۸	۴۲۰۴۰۳/۴	۳۵۰۲۷۷/۶	۳۰۰۱۳۷/۰	جمع
۳۲/۰	۳۰/۳	۵۰۱۱۸/۴	۳۸۷۸/۳	۲۰۹۷۷/۱	۲۰۰۰۵/۹	۱۰۳۶۸/۴	۵- تعهدات مشتریان بابت اعتبارات گشایش یافته، ضمانتنامه‌ها و پذیرشها

۲۸۱

جمع داراییها = جمع بدهیها		۳۱۰۵۰۵/۴	۳۷۰۲۸۳/۵	۴۵۰۳۸۰/۵	۵۷۰۴۹۴/۱	۷۱۰۵۳۹/۸	۲۶/۷	۲۴/۴	
ب - بدهیها:									
۲۵/۳	۲۴/۶	۳۵۰۸۶۶/۰	۲۸۰۶۲۸/۴	۲۲۰۹۶۹/۵	۲۱۰۶۲۸/۴	۲۵۰۸۶۶/۰	۲۴/۶	۲۵/۳	۱- نقدینگی
۲۰/۰	۲۱/۸	۱۶۰۳۶۸/۶	۱۳۰۶۴۰/۸	۱۱۰۱۹۵/۲	۱۳۰۶۴۰/۸	۱۶۰۳۶۸/۶	۲۱/۸	۲۰/۰	پول
۳۰/۱	۲۷/۳	۱۹۰۴۹۷/۴	۱۴۰۹۸۷/۶	۱۱۰۷۷۴/۳	۱۴۰۹۸۷/۶	۱۹۰۴۹۷/۴	۲۷/۳	۳۰/۱	شبه پول
۱۵/۵	۲۱/۰	۳۰۹۴۶/۵	۳۰۴۱۷/۳	۲۰۱۳۰/۶	۳۰۴۱۷/۳	۳۰۹۴۶/۵	۲۱/۰	۱۵/۵	۲- سپرده‌های بخش دولتی
۱۹/۹	۱۷/۰	۳۰۳۳۳/۹	۲۸۱۴/۹	۲۰۴۰۵/۳	۲۸۱۴/۹	۳۰۳۳۳/۹	۱۷/۰	۱۹/۹	دولت
-۴/۹	۴۳/۹	۵۷۲/۶	۶۰۲/۴	۴۱۸/۷	۴۱۸/۷	۵۷۲/۶	۴۳/۹	-۴/۹	شرکتها و موسسات دولتی
۸۴/۸	۵۳/۶	۱۰۲۷۵/۰	۶۹۰/۱	۴۴۹/۳	۶۹۰/۱	۱۰۲۷۵/۰	۵۳/۶	۸۴/۸	۳- حساب سرمایه
۱۴/۸	۴۹/۶	۵۰۸/۴	۴۴۲/۷	۲۹۵/۹	۴۴۲/۷	۵۰۸/۴	۴۹/۶	۱۴/۸	۴- وامها و اعتبارات دریافتی از خارج و سپرده‌های ارزی
-۲۸/۹	-۸/۷	۱۹/۴	۲۷/۳	۲۹/۹	۲۷/۳	۱۹/۴	-۸/۷	-۲۸/۹	۵- ودیعه ثبت سفارش کالای بخش غیردولتی
۱۳/۸	-۱۸/۶	۵۲۳/۴	۴۵۹/۸	۵۶۴/۹	۴۳۸/۸	۵۲۳/۴	-۱۸/۶	۱۳/۸	۶- پیش پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی
۲۱/۷	۳۰/۷	۲۴۰۲۸۲/۷	۱۹۰۹۵۰/۲	۱۵۰۲۶۹/۹	۱۳۰۲۶۵/۰	۲۴۰۲۸۲/۷	۳۰/۷	۲۱/۷	۷- سایر
۲۳/۹	۲۶/۴	۶۶۰۴۲۱/۴	۵۳۰۶۱۵/۸	۴۲۰۴۰۳/۴	۳۵۰۲۷۷/۶	۶۶۰۴۲۱/۴	۲۶/۴	۲۳/۹	جمع
۳۲/۰	۳۰/۳	۵۰۱۱۸/۴	۳۸۷۸/۳	۲۰۹۷۷/۱	۲۰۰۰۵/۹	۵۰۱۱۸/۴	۳۰/۳	۳۲/۰	۸- اعتبارات گشایش یافته، ضمانتنامه‌ها و پذیرشها

۲۸۱

۱- شامل موجودی اوراق بهادار دولتی است.

جدول شماره ۵۷
موازنه پرداختهای کشور

(میلیون دلار)

سال				
۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	
-۳,۴۰۶	-۶,۵۲۹	۹۷۵	-۳۶۷	تراز بازرگانی
۱۹,۸۶۸	۱۸,۶۶۱	۱۹,۳۰۵	۱۳,۰۸۱	صادرات
۱۶,۸۸۰	۱۶,۰۱۲	۱۷,۹۹۳	۱۲,۰۳۷	نفت و گاز
۲,۹۸۸	۲,۶۴۹	۱,۳۱۲	۱,۰۴۴	سایر
۲۳,۲۷۴	۲۵,۱۹۰	۱۸,۳۳۰	۱۳,۴۴۸	واردات (فوب)
-۵,۰۹۴	-۴,۹۱۹	-۳,۱۴۸	-۲,۳۲۴	خدمات
۸۴۶	۸۸۱	۸۹۲	۷۹۸	دریافتها
۴۰	۶۱	۳۶	۶۸	خدمات مسافری
۳۱	۵۷	۲۸	۱۵	مسافرت (۱)
۲۸۷	۲۱۳	۴۵۶	۳۵۲	درآمد سرمایه گذاری
۱۱۰	۲۱۸	۱۲۵	۱۴۳	سایر خدمات دولتی
۳۷۸	۳۳۲	۲۴۷	۲۲۰	سایر خدمات خصوصی
۵,۹۴۰	۵,۸۰۰	۴,۰۴۰	۳,۱۲۲	پرداختها
۲,۵۸۶	۲,۷۳۷	۱,۹۹۲	۱,۳۴۶	کرایه حمل و بیمه
۴۹	۱۲۷	۶۴	۴۳	خدمات مسافری
۱,۰۱۰	۷۳۴	۳۴۰	۱۲۹	مسافرت
۱۵۷	۸۵	۷۸	۱۰۴	درآمد سرمایه گذاری
۱,۵۵۲	۱,۵۶۷	۱,۲۳۸	۱,۴۲۵	سایر خدمات دولتی
۴۸۷	۵۵۰	۳۲۸	۷۵	سایر خدمات خصوصی
۱,۹۹۶	۲,۰۰۰	۲,۵۰۰	۲,۵۰۰	انتقالات
-۴	-	-	-	دولتی
۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۲,۵۰۰	۲,۵۰۰	خصوصی
-۶,۵۰۴	-۹,۴۴۸	۳۲۷	-۱۹۱	تراز حسابجاری
۴,۶۹۹	۶,۰۳۲	۲۹۵	۳,۲۶۱	حساب سرمایه
۴,۸۹۴	۱,۳۵۰	۱۰۱	۱,۰۲۶	بلندمدت
				دولتی:
۴,۶۰۰	۴۷۶	۵۲	-۱۰	بدهیها
۲۹۴	۸۷۴	۴۹	۱,۰۳۸	دارائیهها
-	-	-	-۲	سایر
-۱۹۵	۴,۶۸۲	۱۹۴	۲,۲۳۵	کوتاهمدت (خالص)
۶۳	-۳۷۲	۳۸۷	۵۰۱	دولتی
۳۴۲	۶۶۱	-۵۵۱	-۲۱۶	بانکها
-۶۰۰	۴,۳۹۳	۳۵۸	۱,۹۵۰	سایر
۱,۶۳۹	۱,۳۱۹	-۹۲۲	-۷۴۱	اشتباهات آماری
-۱۶۶	-۲,۰۹۷	-۳۰۰	۲,۳۲۹	موازنه کل

۱- شامل بیماران و دانشجویان نیز می باشد.

درصد تغییر	سال						
	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۷۱	▲ ۱۳۷۰	۱۳۶۹	۱۳۶۸	
			-۷۵۳۰/۲	-۶۰۱۱۹/۵	۷۹۶/۶	۱۰۷۰۰/۰	خالص حسابجاری
-۱/۹	-۱۴/۵	۱۵۰۴۵۷/۵	۱۵۰۷۶۱/۲	۱۸۰۴۲۹/۰	۱۳۰۳۷۹/۸	الف - دریافتهای جاری	
-۱/۸	-۱۵/۲	۱۴۰۶۱۱/۸	۱۴۰۸۷۹/۹	۱۷۵۳۷/۴	۱۲۰۵۸۲/۲	۱- کالا	
۱/۴	-۱۶/۸	۱۴۰۰۲۴/۹	۱۳۰۸۲۸/۱	۱۶۰۶۱۴/۷	۱۱۰۹۸۸/۰	دریافت ارز حاصل از صادرات نفت	
-۶۸/۳	۱۸۳/۲	۷۷/۵	۲۲۴/۱	۸۶/۲	۵/۲	دریافت ارز حاصل از صدور گاز (۱)	
-۳۶/۹	-۳/۴	۵۰۹/۴	۸۰۷/۷	۸۳۶/۵	۵۸۹/۰	خرید ارز از محل صادرات	
-۴/۰	-۱/۲	۸۴۵/۷	۸۸۱/۳	۸۹۱/۶	۷۹۷/۶	۲- خدمات	
-۰/۶	۴۵/۲	۲۴۷/۹	۴۵۰/۴	۳۱۰/۲	۳۰۲/۹	بخش غیردولتی	
-۲۹/۳	۷۴/۰	۱۱۰/۵	۲۱۸/۰	۱۲۵/۳	۱۴۳/۰	بخش دولتی	
۳۴/۹	-۵۳/۳	۲۸۷/۳	۲۱۲/۹	۴۵۶/۱	۳۵۱/۷	بهره دریافت شده	
۵/۱	۲۴/۱	-۲۲۰۹۸۷/۷	-۲۱۰۸۸۰/۷	-۱۷۰۶۳۲/۴	-۱۱۰۶۷۹/۸	ب - پرداختهای جاری	
۴/۳	۲۰/۷	-۱۹۰۶۳۰/۲	-۱۸۰۸۱۷/۹	-۱۵۰۵۸۴/۸	-۹۰۹۰۴/۱	۱- کالا	
۳۵/۳	۲۴/۷	-۹۰۱۹۹/۷	-۶۰۷۹۸/۲	-۵۰۵۵۱/۱	-۳۰۴۱۲/۴	بخش غیردولتی	
-۱۳/۲	۱۸/۶	-۱۰۰۴۳۰/۵	-۱۲۰۰۱۹/۷	-۱۰۰۱۳۳/۷	-۶۰۴۹۱/۷	بخش دولتی	
۹/۶	۲۹/۶	-۳۰۳۵۷/۵	-۳۰۰۶۲/۸	-۲۰۰۴۷/۶	-۱۰۷۷۵/۷	۲- خدمات	
۱۶/۶	۹۲/۹	-۱۶۴۵/۰	-۱۰۴۱۱/۲	-۷۳۱/۶	-۲۴۷/۴	بخش غیردولتی	
-۰/۷	۲۶/۵	-۱۵۵۵/۳	-۱۰۵۶۶/۹	-۱۰۲۳۸/۲	-۱۰۴۲۴/۴	بخش دولتی	
۸۵/۶	۸/۹	-۱۵۷/۲	-۸۴/۷	-۷۷/۸	-۱۰۳/۹	بهره پرداخت شده	
		۴۴۱/۲	۸۷۴/۰	۴۹/۵	۱۰۰۳۶/۷	خالص حساب سرمایه	
-۲۹/۴	⊖	۶۴۶/۷	۹۱۵/۸	۱۴۳/۰	۱۰۱۶۳/۰	الف- دریافتها	
-۷۴/۲	۲۴۴/۴	۰/۸	۳/۱	۰/۹	۵۵/۶	استفاده دولت از وامها و اعتبارات خارجی	
-۱۰۰/۰	⊖	-	۲/۷	۰/۲	۳/۱	ورود وام و سرمایه های خصوصی خارجی	
-۲۵/۰	⊖	۵۰۰/۹	۹۱۰/۰	۱۴۱/۹	۱۰۱۰۴/۳	برگشت اصل وام و سرمایه	
⊖	۰	۱۴۵/۰	-	-	-	استفاده از حق برداشت مخصوص	
۳۹۱/۶	-۵۵/۳	-۲۰۵/۵	-۴۱/۸	-۹۳/۵	-۱۲۶/۳	ب - پرداختها	
۱۳/۵	-۵۸/۱	-۲۴/۵	-۳۹/۲	-۹۳/۵	-۱۱۶/۶	بازپرداخت اصل وامها و اعتبارات خارجی	
-۱۰۰/۰	⊖	-	-۲/۲	-	-۴/۹	خروج وام و سرمایه خصوصی خارجی	
⊖	⊖	-۱۵۹/۴	-۰/۴	-	-۴/۸	سرمایه گذاری در خارج و اعطای وام	
⊖	۰	-۱/۶	۰	۰	۰	بازپرداخت حق برداشت مخصوص	
		-۲۷۴/۳	۲۳۶/۲	۴۰۵/۳	۵۹/۵	تعديلات مربوط به نرخ ارز و معاملات ثبت نشده	
		-۷۰۳۶۳/۳	-۵۰۰۰۹/۳	۱۰۲۵۱/۴	۲۰۷۹۶/۲	موازنه ارزی کل	

جدول شماره ۷۱
بدهی بخش غیر دولتی به بانکهای تجاری و تخصصی

(میلیارد ریال)

درصد تغییر	مانده در پایان سال						
	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۷۱	۱۳۶۹	۱۳۶۸	۱۳۶۷	
۳۲/۳	۳۹/۹	۱۷,۹۹۷/۱	۱۳,۵۹۸/۹	۹,۸۷۲/۱	۷,۰۰۳/۴	۵,۲۰۹/۵	بانکهای تجاری
۱۹/۶	.	۱,۵۴۶/۵	۱,۲۹۳/۱	۱,۲۹۳/۱	۱,۳۲۵/۹	۱,۳۵۹/۴	وامها و اعتبارات
۳۱/۰	۴۶/۱	۱۵,۶۴۴/۰	۱۱,۹۵۶/۶	۸,۱۸۳/۹	۵,۵۲۵/۹	۳,۷۳۰/۱	تسهیلات جدید (۱)
۱۲۵/۳	۴۳/۱	۷۸۶/۶	۳۴۹/۲	۲۴۴/۱	۱۷۹/۶	۱۲۰/۰	سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی
۱۹/۰	۳۶/۷	۵,۵۹۲/۷	۴,۶۹۸/۴	۳,۴۳۵/۸	۲,۶۶۶/۱	۲,۲۶۹/۷	بانکهای تخصصی
-۱۱/۰	-۷/۰	۵۱۵/۷	۵۷۹/۲	۶۲۲/۷	۷۵۸/۵	۸۵۴/۰	وامها و اعتبارات
۲۵/۲	۴۴/۴	۴,۳۳۶/۹	۳,۴۷۱/۶	۲,۴۰۳/۸	۱,۵۵۴/۲	۱,۰۹۶/۶	تسهیلات جدید
۱۲/۷	۵۸/۲	۷۳۰/۱	۶۴۷/۶	۴۰۹/۳	۳۵۳/۴	۳۱۹/۱	سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی
۲۸/۹	۳۹/۱	۲۳,۵۸۹/۸	۱۸,۲۹۷/۳	۱۳,۱۵۶/۹	۹,۶۹۷/۵	۷,۴۷۹/۲	کل بانکها
۱۰/۱	-۲/۳	۲,۰۶۲/۲	۱,۸۷۲/۳	۱,۹۱۵/۸	۲,۰۰۸/۴	۲,۲۱۳/۴	وامها و اعتبارات
۲۹/۷	۴۵/۷	۲۰,۰۱۰/۹	۱۵,۴۲۸/۲	۱۰,۵۸۷/۷	۷,۰۰۰/۱	۴,۸۲۶/۷	تسهیلات جدید
۵۲/۲	۵۲/۶	۱,۵۱۶/۷	۹۹۶/۸	۶۵۳/۴	۵۳۳/۰	۴۲۹/۱	سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی

۱- منظور از تسهیلات جدید در این جدول تسهیلات اصطلاحی بانکها بر اساس قانون عملیات بانکی بدون ربا یعنی از سرمایه گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی است، خرید دین و اموال موضوع معاملات است.

۱- سیستم بانکی و بخش خارجی

در سال ۱۳۷۱ داراییهای خارجی سیستم بانکی با رشدی به میزان ۱۴/۲ درصد به ۱۰,۸۵۲/۱ میلیارد ریال بالغ گردید. رشد این متغیر در سال گذشته معادل ۵/۸ درصد بود. افزایش نرخ رشد داراییهای خارجی در این سال عمدتاً به دلیل تخصیص بیشتر ارز به نرخ شناور در کل ارز تخصیص داده شده حاصل گردید. بدین ترتیب که با افزایش نرخ موزون و مؤثر ارز، بخشی از داراییهای خارجی سیستم بانکی با نرخ بالاتر مورد ارزیابی قرار گرفت.

نرخ مؤثر ارز در تسعیر داراییهای خارجی (در پایان سال)

(ریال)

۱۳۷۱	۱۳۷۰	۱۳۶۹	
۶۶/۱۷۷	۶۸/۲۵۳	۶۷/۳۸۹	نرخ رسمی
۱,۴۵۹	۱,۳۹۴	-	نرخ شناور
۶۴۱/۲	۳۵۱/۹	-	نرخ مؤثر

از کل داراییهای خارجی سیستم بانکی ۸۹ درصد متعلق به بانک مرکزی و بقیه متعلق به سایر بانکها بوده است. در این سال علی‌رغم رشد سریعتر پرداختهای جاری ارزی نسبت به دریافتهای جاری ارزی و بروز کسری خالص حسابجاری به میزان ۷/۵ میلیارد دلار، خالص داراییهای خارجی سیستم بانکی به میزان ۱۶۵/۲ میلیارد ریال افزایش نشان می‌دهد که عمدتاً ناشی از تجدید ارزیابی داراییهای خارجی بوده است.